

ผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษา
ของเด็กปฐมวัย

ปริญญาานิพนธ์

ของ

ธีรนุช เชนกลิ่นเทศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2549

ผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษา
ของเด็กปฐมวัย

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ธีรนุช เชนกกลิ่นเทศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษา
ของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
ธีรณัฐ เชนกสินเทศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

ธีรนุช เชยกกลิ่นเทศ. (2549). ผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนา
ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดหมายเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อ
การพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี อยู่ชั้น
อนุบาล 1 โรงเรียนฉิมพลี สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 30 คน
ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง และผู้ปกครองของเด็กกลุ่มดังกล่าว จากนั้นทำการทดสอบความ
สามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด แล้วนำคะแนนมาเรียงจากสูงไปต่ำเพื่อแบ่งเด็กเป็นกลุ่มเก่ง
และกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 15 คน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
คือ ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวความคิดการสอน
ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม
จำนวน 24 ชุด และแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่ง
มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าเฉลี่ย
ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample และ t-test Independent
Sample)

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยใช้ชุดกิจกรรม
“ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” มีความสามารถทางภาษาโดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน
สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน มีการพัฒนาความสามารถทางภาษา ทั้งด้านการฟัง
การพูด และโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถทาง
ภาษาของเด็กกลุ่มอ่อนพัฒนาขึ้นมากกว่าเด็กกลุ่มเก่ง

THE RESULT OF PARENTS' INVOLVEMENT TOWARD EARLY CHILDHOOD
LANGUAGE ABILITIES.

AN ABSTRACT
BY
THIRANUCH CHOEIKLINTHET

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2006

Thiranuch Choeiklinthet. (2006). *The Result of Parents' Involvement toward Early Childhood Language Abilities*. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Suchinda Kajonrunsilp, Assoc. Prof. Chusri Wongrattana.

The purpose of this research was to study the effect of parents' involvement on preschool children language ability. The subject consisted of 30 preschool children aged 4 to 5, who were attending at Chimplee School, Bangkok Metropolitan in semester 2 of 2004 academic year, through custom random sampling, and their parents. All the sample group was assessed their language abilities by language ability test. Then the children were divided into the high score and low score group due to the score they earned from the language ability test. Each group consists of 15 children. The period for this experiment was eight consecutive weeks during January–March 2005. The instruments used in this study developed by the researcher included 24 parents' involvement activities kit and language ability tests (0.89 of reliability). The data were analyzed by using SPSS program. The mean, standard deviation, t-test Dependent Sample and t-test Independent Sample were used for data analysis.

The results revealed that:

1. The language ability of preschool children who received the parents' involvement activities were significant differences at .01 level, the posttest were higher than the pretest.
2. The language ability of high score and low score preschool children groups were significant differences at .01 level, the low score preschool children group had development in language ability higher than the high score preschool children group.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ของ

ธีรนุช เชยกลิ่นเทศ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์)

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนของ
ทบวงมหาวิทยาลัย
ประจำปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากท่านอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยเมตตาธรรมตลอดระยะเวลาที่ทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ และ อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงส์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ดร. วรนาท รักสกุลไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล อาจารย์มาณวิภา ผลพิรุฬห์ อาจารย์อภิภัทร สายนาคน อาจารย์ศิริประภา พงษ์ไทย และอาจารย์กนิษฐา ชูพันธ์ ที่กรุณาตรวจเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนฉิมพลี ที่ได้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณท่านผู้ปกครองและนักเรียนชั้นอนุบาล 1/1 โรงเรียนฉิมพลีทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และให้ข้อมูลในการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ อาจารย์เยาวพา เตชะคุปต์ อาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาตั้งสอนอบรมให้ความรู้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสวง พยอมแย้ม และคุณแม่รักษิณา จันทรมาลี ผู้ให้กำเนิดชีวิตอันมีคุณค่า ขอขอบคุณ คุณสัมฤทธิ์ และเด็กหญิงโชติกา เขยกลิ้นเทศ ที่ให้กำลังใจตลอดเวลาในการศึกษาปริญญาโท ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ชาวปฐมวัยทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาและทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอน้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิทยายาการต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ธีรนุช เขยกลิ้นเทศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
ระยะเวลาในการทดลอง	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา	8
ความหมายและความสำคัญของภาษา	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา	9
การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย.....	10
กระบวนการในการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย.....	12
การพัฒนาความสามารถทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย.....	13
ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย	15
ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา.....	19
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ.....	21
ความหมายและความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	21
แนวคิดและทฤษฎีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การสอนภาษาแบบธรรมชาติให้กับเด็กปฐมวัย	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย	33
ความหมายของผู้ปกครอง.....	33
ความสำคัญของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย	34
ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	34
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	35
รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	37
บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย	39
หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	44
3	
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	47
การกำหนดประชากร และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	47
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
แบบแผนการทดลอง และวิธีดำเนินการทดลอง	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
5	
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	63
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	63
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	63
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	63
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	65
อภิปรายผล	65
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	70
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	71
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	82
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	113
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	114

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	56
2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	57
3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	58
4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอ่อน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	60
5 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน.....	61

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ.....	26
3 แผนภูมิแสดงคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน และ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	56
4 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้าน ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	58
5 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้าน ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	59
6 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้าน ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอ่อน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	61
7 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กกลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อน.....	62

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของการแข่งขันในสังคมโลก การพัฒนาขีดความสามารถของ คนเป็นหัวใจและเป็นกุญแจสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับสังคมยุคใหม่ การปฏิรูปการ ศึกษาจึงเน้นความสำคัญกับผู้เรียนมากที่สุด เพราะนั่นคือแนวหน้า (Front Line) ที่แท้จริงของ การศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 35-37 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ข : 179) การพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของโลกไร้พรมแดน ต้องให้ ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นั่นคือการพัฒนาด้านภาษา เพราะภาษามี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การคิด และการเรียนรู้ (พัชรี ผล โยธิน. 2537 : 188) ทั้งนี้การพัฒนาภาษาควรเริ่มมาตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่ มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สัตนหณี. 2537 : 183) เด็กจะใช้ภาษาเป็น เครื่องมือในการเรียนรู้สภาพแวดล้อมรอบตัว ดังที่เปียเจท์ (Hayakawa. 1972 : 146 ; citing Piaget. 1962) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์กัน ภาษาคือสื่อของความคิด กระบวนการคิด ต้องอาศัยภาษา การเข้าใจภาษา การรู้ความหมายภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกู๊ดแมน (Goodman) ผู้บุกเบิกแนวการสอนภาษาธรรมชาติแบบองค์รวมที่กล่าวว่า ภาษาเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับชีวิตเด็ก เด็กต้องเรียนรู้ภาษา และต้องใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ ครูต้องตระหนักในความสำคัญนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ การการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 9) เพราะเด็กปฐมวัยเมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเกิดขึ้นรวดเร็วมาก ทั้งในด้านการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ การพูดออกเสียง ได้ชัดเจน การใช้รูปประโยค เพื่อติดต่อให้เข้าใจกันได้ดี และมีการใช้ภาษาอย่างมีความหมายลึกซึ้ง มากขึ้น (ปานตา ใช้เทียมวงศ์. 2535 : 79-85)

ลักษณะของการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่จัดให้กับเด็กในช่วง 6 ขวบแรก เป็นวัยที่เด็ก ต้องการการดูแลและเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาในอนาคต การเรียนการสอนจึงมุ่งไปที่การ ส่งเสริมพัฒนาการ และการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ซึ่งการเรียนรู้ภาษาที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญของการ เรียนรู้เมื่อโตขึ้น เด็กควรได้เรียนการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างบูรณาการ ซึ่งการเรียน ภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) จะช่วยเด็กได้มาก เพราะเป็นการเรียนรู้ภาษาที่มีพื้นฐาน การเรียนจากสิ่งที่เป็นจริง และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยใช้สถานการณ์ต่างๆ ในทุกที่และทุกวิชา มาบูรณาการ สร้างความคุ้นเคยทางภาษา และเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการเรียนที่เกิดจาก ผู้เรียนเอง โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมการเรียนภาษา และร่วมกันแก้ไขให้ถูกต้อง และผู้เรียน

สามารถตัดสินใจใช้ภาษาด้วยตนเอง (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2545 : 39; Goodman. 1986 : 26)

แนวการสอนภาษาธรรมชาติ เป็นปรัชญาแนวคิดที่ครู พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ สามารถนำไปสู่การสอนด้วยวิธีการต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย โดยต้องเข้าใจพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถทางภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีกระบวนการคิดเป็นแกนสำคัญ เพราะการใช้ภาษาของเด็กในรูปแบบต่างๆ ล้วนแล้วแต่มาจากความคิดทั้งสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 10, 15) ทั้งนี้การสอนภาษา ธรรมชาติแบบองค์รวม จำเป็นต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก สิ่งที่ได้พบเจอในชีวิตประจำวัน และประสบการณ์ของเด็กที่ได้เรียนรู้โดยการลงมือกระทำ (Active Learning) ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งทั้งครูและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการจัดประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้นให้กับเด็ก

พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการของลูก ดังรายงานการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ค : 48-53) ที่ชี้ให้เห็นว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทในการเรียนรู้ของลูกทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และทุกเวลา ทุกสถานที่ ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะทำให้ผลการเรียนของลูกดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความสำคัญของพ่อแม่มีบทบาทต่อลูกมาก พ่อแม่คือครูสอนภาษาคนแรกของลูก การโต้ตอบกับ พ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา และการพูดกับเด็กต้องสามารถสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2542 : 113) ดังนั้นการ ส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยต้องเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน จนมาถึงเมื่อเด็กเริ่มเข้าเรียน แต่เด็กจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาทางภาษาจากที่บ้าน และทางโรงเรียนไม่มากเท่าที่ควร จึงมีผลให้เด็กขาดประสบการณ์ทางภาษา (ทิศนา แชนมณี. 2535 : 137) ประกอบกับความเชื่อให้เร่งเด็กเรียนเขียนอ่านตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยขาดความเข้าใจในพัฒนาการเด็ก ทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาภาษาได้อย่างเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นไปเรียนในชั้นที่สูงขึ้นก็มักมีปัญหาการเรียนเพราะเด็กขาดนิสัยรักการอ่าน รู้สึกเบื่อหน่ายการเรียนเพราะถูกผู้ใหญ่บังคับ และไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนในชีวิตประจำวัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ฉะนั้นทางโรงเรียนจึงควรมีแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในพัฒนาการเด็ก แนวการจัดการเรียนการสอนของทางโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กโดยผ่านกิจกรรมทางภาษาที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยทั้งครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง

จะต้องปลูกฝังความรักการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถทางภาษาให้เด็ก เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ก : 5-10) พบว่า พ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี และวิธีรักลูกในทางที่ถูกที่ควร พ่อแม่จำนวนหนึ่งยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการเลี้ยงดูลูก ขาดความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานที่มีต่อมนุษย์และช่วงปฐมวัยของชีวิต จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจสาเหตุที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ประชาชนและชุมชนต้องมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เพื่อให้พลังชุมชนและท้องถิ่น เป็นขุมกำลังที่ช่วยดูแลเด็กได้อย่าง ต่อเนื่องและมีคุณภาพ

จากงานวิจัยของนิตยา ไสงาม (2543 : บทคัดย่อ) แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมทางการศึกษากับทางโรงเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งคู่มือผู้ปกครองถือเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ทั้งนี้ครูสามารถสอดแทรกความรู้ในด้านพัฒนาการเด็ก การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมความสามารถทางภาษา พ่อแม่ควรมีความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนในการพัฒนาทางภาษา เพื่อจะหาวิธีส่งเสริมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม พ่อแม่ควรทำความเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร และพยายามสนับสนุนให้เด็กค่อยๆ เรียนรู้ทีละน้อย โดยใช้กิจกรรมที่ทำร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการ โดยเฉพาะความสามารถด้านการฟัง ซึ่งถือเป็นพัฒนาการพื้นฐานที่มีความสำคัญที่สุดในการเตรียมความพร้อมทางการเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย และความสามารถด้านการพูด ซึ่งเป็นสื่อในการแสดงความคิด ความต้องการ และความรู้สึกของเด็ก เพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดความเข้าใจเด็กและส่งเสริมพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพได้

จากสภาพปัญหาและงานวิจัยที่ได้ศึกษามา ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูปฐมวัยคนหนึ่งที่มีบทบาททั้งในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเป็นผู้ที่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับผู้ปกครองของเด็ก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งครูจะต้องสร้างความเข้าใจในแนวทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และให้แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กอย่างเหมาะสม ด้วยกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เน้นให้เด็กมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด โดยใช้ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองในแนวทางการสอนภาษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน จาก 3 ห้องเรียน
2. ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 สุ่มตัวอย่างนักเรียนมา 1 ห้องเรียนจาก 3 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง
 - 1.2 ทดสอบความสามารถทางภาษาก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ เพื่อแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มเก่ง 15 คน และกลุ่มอ่อน 15 คน

2. ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยตามกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” จำนวน 24 ชุด ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม
2. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” จำนวน 24 ชุด ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ได้แบ่งเด็กเป็นกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน โดยพิจารณาจากคะแนนความสามารถทางภาษาก่อนการทดลอง

2. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือบุคคลอื่นที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้ความรัก เอาใจใส่ อบรมสั่งสอน ตลอดจนให้การศึกษากับเด็ก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้อาจเป็นผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนหมุนเวียนกันทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้

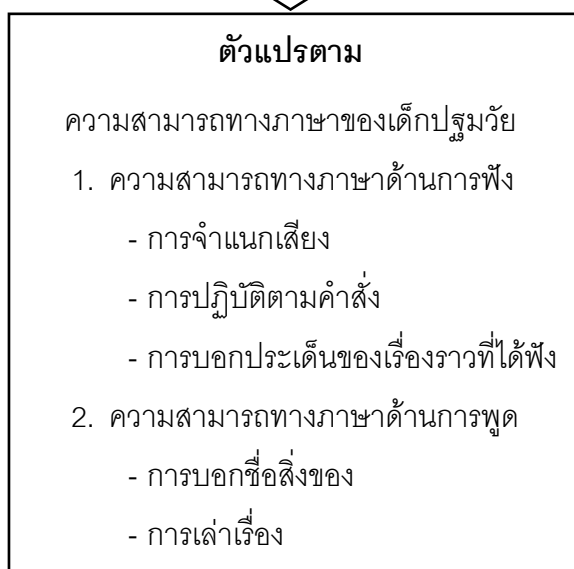
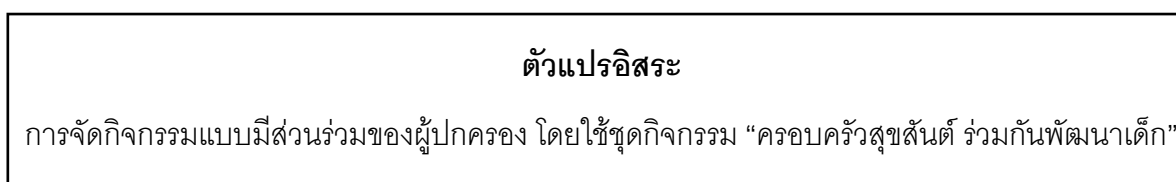
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการที่ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้จากชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเน้นองค์รวมของภาษา ส่งเสริมทักษะทางภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อมๆ กับกระบวนการคิด เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็ก โดยผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน ซึ่งรายละเอียดจะครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถทางภาษา อันได้แก่ การอ่านนิทานให้ลูกฟังทุกวัน สนทนากับลูกในเรื่องต่างๆ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ บันทึกการทำกิจกรรม การตอบคำถาม และพัฒนาสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถทางภาษาตามศักยภาพที่มี ทั้งนี้ครูมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา สนับสนุน และให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาคุณภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรม โดยพิจารณาความถี่ในการส่งคืนเอกสารความสมบูรณ์ของงานในการทำกิจกรรม และความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็ก

4. ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รับข้อมูลไปสู่กระบวนการคิด แล้วแสดงออกถึงความเข้าใจและความสามารถในการใช้ภาษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่

4.1 ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง หมายถึง ความสามารถของเด็กในการจำแนกเสียงของคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นหรือเสียงสระคล้ายกัน การปฏิบัติตามคำสั่ง 3 ขั้นตอน และการบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง

4.2 ความสามารถทางภาษาด้านการพูด หมายถึง ความสามารถของเด็กในการบอกชื่อสิ่งของ และการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับภาพ โดยใช้ประโยคที่สมบูรณ์ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีความสามารถทางภาษาสูงขึ้น

2. เด็กปฐมวัยในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน มีความสามารถทางภาษาสูงขึ้นแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของภาษา
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา
 - 1.3 การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.4 กระบวนการในการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การพัฒนาความสามารถทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย
 - 1.6 ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย
 - 1.7 ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.3 การสอนภาษาแบบธรรมชาติให้กับเด็กปฐมวัย
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายของผู้ปกครอง
 - 3.2 ความสำคัญของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
 - 3.3 ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.5 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.6 บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 3.7 หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม
 - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

1.1 ความหมายและความสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการฟังและการพูด อันเป็นพื้นฐานของการอ่านและเขียน ในการติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่น ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 201) กล่าวว่า ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน ด้วยวิธีการหลายรูปแบบ ซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการพูดและการเขียน ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวช่วยให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

บุษบง ตันติวงษ์ (2535 : 40-47) กล่าวว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสารที่ต้องใช้ให้เหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาแบบต่างๆ ได้แก่ ภาษาศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละคร และคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถใช้สื่อสารความคิดแต่ละเรื่อง โดยใช้สัญลักษณ์หลายแบบผสมผสานสลับกัน

ภาวาส บุญนาค (2538 : 15) กล่าวว่า ภาษา หมายถึงระบบของเสียงสัญญาณหรือสัญลักษณ์ตัวหนังสือที่สื่อออกมาแล้วมีความหมาย และสื่อความเข้าใจกับบุคคลอื่นเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

ทิตนา แหมมณี และคนอื่น ๆ (2535 : 107) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ว่า เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการคิด และการสื่อความหมาย การปรับตัวรับความรู้ใหม่ เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกัน และมีนักทฤษฎีพัฒนาการได้ให้ความสำคัญของภาษาว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์ (2529 : 214-215) กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เปิดโอกาสให้ขบวนการสังคมประกิต (Socialization)

2) เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดในรูปแบบของการคิด และในระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป

3) ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงต้องอาศัยการจัดกระทำกับวัตถุจริงๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการทางสมอง ซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถจินตนาการถึงวัตถุแม้ว่าวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต เด็กสามารถทำการทดลองในสมองและทำได้เร็วกว่าการจัดการกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

สรุปได้ว่า ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในตัวเด็กในรูปแบบของการคิด และในระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นภาษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม และสติปัญญา ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา

การที่เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาภาษาพูดและความสามารถในการฟังจนสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้นั้น ได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาและกำหนดเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาไว้ดังนี้

ครีธา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2519 : 31-35) ได้สรุปการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The Autism Theory) หรือ (Autistic Theory) ทฤษฎีนี้ถือว่าการเรียนรู้การพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่จะทำเช่นนั้น โมว์เรอร์ (Mowrer) เชื่อว่าความสามารถในการฟังและความเพี้ยนเพี้ยนจากการได้ยินเสียงของผู้อื่นและเสียงของตนเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการ

2) ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory) เลวิส (Lewis) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลียนแบบในการพัฒนาการทางภาษาอย่างละเอียด ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้น เกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง

3) ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยจากหลักทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข ไรนโกลด์ (Rhiengold) และคนอื่น ๆ ศึกษาพบว่า เด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รับรางวัล หรือได้รับการเสริมแรง

4) ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception) ลิเบอ์แมน (Lieberman) ตั้งสมมติฐานได้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเปล่งเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กมักจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วย การกระทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตนเองหรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปาก แล้วจึงเรียนรู้คำ

5) ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babble Buck) ซึ่งธอร์นไคค์ (Thorndike) เป็นผู้คิด โดยอธิบายว่าเมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้น เผอิญมีบางเสียงไปทำให้เด็กพัฒนาภาษา

6) ทฤษฎีชีววิทยา (Biological Theory) เลนเนเบอร์ก (Lenneberg) เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้นมีพื้นฐานชีววิทยาเป็นสำคัญ กระบวนการที่คนพูดได้ขึ้นอยู่กับการเปล่งเสียง เด็กจะเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้และพูดได้ตามลำดับ

7) ทฤษฎีการให้รางวัลของแม่ (Mother Reward Theory) ดอลลาร์ด (Dollard) และมิลเลอร์ (Miller) เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ โดยย่ำเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่าภาษาที่แม่ใช้เป็นการเลี้ยงดูเพื่อสนองความต้องการของลูกนั้นเป็นอิทธิพลที่ทำให้เกิดภาษาพูดแก่ลูก

สรุปได้ว่า ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา ได้พูดถึงการเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดจากหลายด้าน ได้แก่ พื้นฐานทางชีววิทยา การเล่นเสียง การเลียนแบบ การหัดเปล่งเสียงแบบต่างๆ และสิ่งที่สำคัญคือ การตอบสนองจากบุคคลใกล้ชิด ด้วยการโต้ตอบ ให้การเสริมแรง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

1.3 การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

ตามความเป็นจริงเด็กมีประสบการณ์ทางภาษาอย่างผิวเผิน จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยปราศจากการฝึกสอนเป็นพิเศษภายในเวลาอันสั้น ในขณะที่เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นแรกเริ่มของการใช้เหตุผลแต่เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาในระดับลึกเป็นนามธรรมและมีโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ที่ซับซ้อนอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้จะเรียนรู้โครงสร้างทางภาษาในชุมชนของตนแล้ว เด็กยังเรียนรู้กฎอันซับซ้อนซึ่งเป็นพื้นฐานการใช้ด้วย เด็กเรียนรู้ว่าจะพูดเมื่อไร อย่างไร พูดอะไร กับใคร (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 203-207)

ทัศนะนักพฤติกรรมศาสตร์ (The Behaviorist View) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากผลการปรับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเอง ในขณะที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ แรงเสริมในทางบวกจะถูกนำมาใช้เมื่อภาษาของเด็กใกล้เคียง หรือถูกต้องตามภาษาผู้ใหญ่ ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนภาษาของเด็กคือ

- 1) เด็กเกิดมาโดยมีศักยภาพในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ โดยปราศจากความสามารถพิเศษด้านการเรียนด้านใดด้านหนึ่ง
- 2) การเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งการเรียนทางภาษา เกิดขึ้นโดยสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ปรับพฤติกรรมผู้เรียน
- 3) พฤติกรรมทั่วไปรวมทั้งภาษา ถูกปรับโดยแรงเสริมจากการตอบสนองที่เกิดจากสิ่งเร้า
- 4) ในการปรับพฤติกรรมที่ซับซ้อนอย่างเช่นภาษา จะมีกระบวนการเลือก หรือทำให้ตอบสนองเฉพาะเจาะจงขึ้น โดยผ่านการให้แรงเสริมทางบวก ถึงแม้ว่าการตอบสนองทั่วไปและชนิดต่างๆ จะได้แรงเสริมทางบวกตั้งแต่ต้น แต่การให้แรงเสริมในระยะหลังๆ จะถูกนำมาใช้กับการตอบสนองที่ซับซ้อนและใกล้เคียงกับเป้าหมายทางพฤติกรรมสูงสุด

ทัศนะของนักทฤษฎีสภาวะติดตัวโดยกำเนิด (The Nativist View)

นักทฤษฎีเชื่อเกี่ยวกับกฎธรรมชาติ หรือกฎเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาแต่กำเนิด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กแตกต่างจากนักพฤติกรรมศาสตร์สองประการสำคัญ คือ

- 1) การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบภายในบุคคลเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา

2) การแปลความบทบาทขององค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ภาษา

ชอมสกี, แมคเนील และเล็นเบิร์ก (Chomsky, McNeill and Lenneberg.n.d.) เป็นผู้ที่มีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาด้วยความสามารถทางภาษา เด็กทุกคนเกิดมาโดยมีโครงสร้างทางภาษาศาสตร์อยู่ในตัว ซึ่งได้แก่ โครงสร้างทางการเรียนรู้ทางด้านความหมาย ประโยค และระบบเสียง เด็กจะมีขั้นของการพัฒนาทางร่างกายและขั้นตอนทางภาษาเกี่ยวโยงและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยที่ความสามารถทางการเรียนภาษาของเด็กจะถูกวางโปรแกรมไว้ในตัวและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 206)

ทัศนะของนักสังคมนิยม (The Socialist View) หรือทฤษฎีวิวัฒนาการให้ความสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมทางภาษาของผู้ใหญ่ที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ผลการวิจัยกล่าวว่า วิธีการที่ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ ปฏิบัติต่อเด็กมีผลต่อพัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก วิธีการเหล่านั้นได้แก่การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การสนทนาระหว่างรับประทานอาหาร การแสดงบทบาทสมมติ การสนทนา เป็นต้น

นักวิจัยได้พยายามศึกษาลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุด สำหรับการเรียนภาษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 204) ได้สรุปหลักการไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็ก การส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจ ปฏิบัติจริง กระทำด้วยตนเอง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ รู้จักสังเกต ตั้งสมมติฐาน ผู้ใหญ่ไม่ควรเป็นผู้ออกคำสั่งอย่างเดียว ควรให้เด็กเป็นผู้ตั้งคำถามบ้าง

2) สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบุคคลรอบข้าง เด็กควรได้สื่อสารแบบสองทางซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร บุคคลที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยได้แก่ พ่อแม่ เพื่อน ญาติพี่น้อง เป็นต้น

3) สิ่งแวดล้อมที่เน้นความหมายมากกว่าด้านรูปแบบ พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ควรยอมรับการสื่อสารของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยคำนึงถึงความหมายที่เด็กต้องการจะสื่อออกมาเป็นสิ่งสำคัญกว่าการพูดด้วยรูปแบบไวยากรณ์ที่ถูกต้องเรียงภาษาจากง่าย ๆ ไปสู่ที่ซับซ้อน

4) สิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยความหลากหลาย ทั้งด้านเวลาและไม่ใช่เวลา เด็กควรจะได้รับประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ในหลาย ๆ รูปแบบเพราะประสบการณ์จะมีส่วนช่วยด้านการแสดงออกทางภาษา จะเห็นได้ว่าการเรียนภาษาของเด็กจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กให้เด็กมีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์ได้ลงมือกระทำ ได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเพราะสิ่งแวดล้อมจะช่วยปรับพฤติกรรมที่เรียนให้เกิดการเรียนรู้ต่อไปได้อย่างรวดเร็วและมีความก้าวหน้าทางด้านภาษาต่อไป

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กตามทัศนะของนักทฤษฎีหลายท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กมีลักษณะการเรียนรู้ภาษามาจากตัวเด็กเองตั้งแต่เกิดและมีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษา โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่เน้นความหมายมากกว่ารูปแบบของภาษา และมีความหลากหลาย

1.4 กระบวนการในการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

กระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกันได้นั้นมีลำดับดังนี้

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2519 : 127-133)

1) การเลียนแบบ (Imitation) เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ภาษาเพราะเป็นขั้นที่เด็กเลียนเสียงของเด็กและพูดตามเสียงที่ได้ยิน

2) การเอาอย่าง (Identification) เด็กมิได้เลียนแบบการออกเสียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะเลียนแบบท่าทาง นิสัยใจคอจากบุคคลตามเสียงที่ได้ยินด้วย

3) การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองของความพร้อมทั้งกับสิ่งเร้ารอบตัว (Multiple Response Learning) เป็นพฤติกรรมตอบสนองที่เด็กพยายามทำตาม โดยลองใช้วิธีเปลี่ยนแปลงเสียงต่าง ๆ เพื่อให้ทำงานร่วมกัน ได้แก่ ส่วนสมองที่รับรู้ มองเห็น ได้ยิน สัมผัสความจำ ควบคุมริมฝีปาก สีน้หน้าท่าทาง และสายตา

4) การเรียนรู้ด้วยสัมพันธภาวะ (Associative Learning) เด็กจะเรียนรู้คำและความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเสียงหรือพฤติกรรม เช่น เด็กเรียนรู้คำว่าตุ๊กตา เมื่อแม่ยื่นตุ๊กตาให้แล้วบอกว่าตุ๊กตา เด็กจะเรียนรู้ได้จากการเชื่อมโยงกับสิ่งของ

5) การเรียนรู้ถาม-ตอบ (Question - Answering) เมื่อเด็กได้เรียนรู้ภาษาแล้วก็จะเกิดความรู้ความคิดอย่างมีระเบียบ รู้จักใช้เหตุผล จะมีความสงสัยและถาม อยากรู้ อยากเห็น โดยการถามคำถามของเด็กจะช่วยให้พัฒนาภาษาของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

6) การลองผิดลองถูก (Trial and Error) เด็กปฐมวัยที่มีการลองปฏิบัติ อาจถูกบ้างผิดบ้าง การเข้าใจและการชมเชยเมื่อเด็กออกเสียงได้ถูกต้องจะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและช่วยให้ภาษาพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น

7) การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer and Learning) การเรียนรู้ในเสียงใหม่ ๆ จะง่ายขึ้นถ้าผู้เรียนมีความรู้ เกี่ยวพันกันมาก่อน เช่น การรู้จักไก่ แล้วรู้จักเป็ด ท่าน โดยชี้ให้เห็นความแตกต่าง เด็กจะจดจำได้เร็วและมีความคิดตามลำดับอย่างมีระเบียบ

นอกจากนี้ จรรยา สุวรรณทัตและคนอื่นๆ (2529 : 122) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาว่า เกิดขึ้นจากความชำนาญ (Empiricist Approach) ซึ่งเด็กจะได้เริ่มเรียนรู้ภาษาอย่างไม่เป็น

กฎเกณฑ์ แต่เรียนรู้ภาษาในลักษณะเดียวกับการฝึกทักษะความชำนาญและความสามารถด้านอื่น ๆ การเรียนรู้คำได้จากการได้ยินคนอื่นพูดซ้ำ ๆ แล้วนำมาพูดซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้เร็ว ถ้าคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ เป็นประสบการณ์ใกล้ตัวเด็ก รูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย คือ ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับ วัตถุ เช่น ครูนำวัตถุ สิ่งของ ของเล่น มาจัดในห้องเรียน แล้วตั้งคำถาม เมื่อเราให้เด็กหาคำตอบ ซึ่งเป็นการให้เด็กสำรวจวัตถุนั้นด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การเลียนแบบ การเอาอย่าง การลองผิดลองถูก การเรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิม และการสอน ซึ่ง กระบวนการเรียนรู้ทางภาษาจะเป็นไปตามลำดับอย่างมีระบบ โดยอาศัยการฝึกทักษะความชำนาญ

1.5 การพัฒนาความสามารถทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย

กูดยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 11-113) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางปัญญา เด็กก่อนเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น รู้คำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่ คำพูดที่เป็นวลีและเป็นประโยคในที่สุด เช่น เด็กเล็กมักเริ่มจากคำว่าแม่ ต่อมาเป็นแม่จ๋า ต่อมาเป็นแม่ ไปไหน เป็นต้น

ในช่วงระยะของการพัฒนาทางภาษานี้ การพูดคุยและการสนทนากับเด็กเป็นการกระตุ้นที่ดี เด็กสามารถพัฒนาความคิดได้เต็มที่ การปล่อยให้เด็กเรียนรู้ภาษาเองตามธรรมชาติ เด็กจะมี พัฒนาการทางภาษามาก คำถามของเด็กที่ถามว่า “ทำไม” คือการค้นหาศัพท์ ค้นหาภาษา ฝึก ความจำและเหตุผล การตอบคำถามของผู้ใหญ่ ความสนใจ คำตอบจะมีมาก ถ้าผู้ใหญ่ตอบเด็กจะ สนุกสนานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน การเรียนรู้ภาษาเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติ จากความคุ้นเคยการ ได้ยินได้ฟังแต่ถ้ามีการเสริมสร้างรวมด้วย การพัฒนาทางภาษาจะงดงาม

การพัฒนาความสามารถทางภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการทาง ภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สัตินทวิ. 2535 : 183) เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถ ในการเรียนรู้ภาษา โดยเด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาของตนเองทั้งทางด้านความหมาย ประโยคและเสียง จากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 206)

ประมวณู ดิคคินสัน (2536 : 154) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ปฐมวัย ควรใช้หลักการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ถ้อยคำที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำมาจากนิทาน บทความ เรื่องราวที่ เด็กสนใจแล้วหยิบคำที่น่าสนใจจากเรื่องราวมาใช้โดยอาจนำคำมาจัดหมวดหมู่หรือนำมาผูกเป็น เรื่องราวขึ้นมาใหม่
- 2) เด็กควรจะเรียนรู้ถ้อยคำจากใจความ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น
- 3) เล่นเกมโดยใช้ถ้อยคำ เช่น ปริศนาอักษรไขว้ การทายประโยค จับคู่คำกับภาพ เป็นต้น

นอกจากนั้นครูควรส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น พูดขยายความหมายของถ้อยคำให้ใช้ได้หลากหลาย ขยายความรู้ในการใช้โครงสร้างทางภาษาให้ถูกต้อง รู้จักแต่งประโยคให้มีความหมายชัดเจน หาคำอื่น ๆ มาใช้แทนกันได้ จินตนาการ นึกภาพจากคำบรรยายได้ รู้จักให้คำจำกัดความของถ้อยคำนั้น พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม ฉันทนา ภาคบังกช (2538 : 1-2) กล่าวว่า ภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลายมีการยอมรับ และไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างรวดเร็วมีดังนี้

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา ชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำหรือข้อความที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
- 2) การเล่น การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่ การพัฒนาการภาษาส่วนมาก เกิดจากประสบการณ์จริง จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่น
- 3) การอ่าน การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ ควรจูงใจความสนใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น อ่านนิทานให้เด็กได้ฟัง
- 4) การเขียน การอ่านมีความสัมพันธ์กับการเขียน ควรจัดกิจกรรมการเขียนให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กอ่าน
- 5) การใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อข้อความถึงกันและกัน ข้อความถึงเด็ก และข้อความถึงผู้ปกครอง การซื้อของ เป็นต้น

เฮนริค (Henrick. 1980) ได้เสนอแนะวิธีการพื้นฐานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กไว้ดังนี้ รู้จักรับฟังเด็กให้เด็กได้พูดคุยถึงเรื่องราวที่เขาได้พบเห็นหรือได้ฟังมา รู้จักพูดคุย หรือสนทนากับเด็ก รู้จักซักถามเพื่อให้เด็กได้ใช้ภาษาได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ให้เด็กรู้จักฝึกฝนการฟัง รับประทานอาหารผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะเมื่อเด็กมีปัญหา นอกจากนี้การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กจะต้องมีองค์ประกอบอื่นๆ เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ที่สร้างเสริม การฝึกฝน ประสาทสัมผัส การยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ การมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก และการที่เด็กมีโอกาสได้พูดคุยอย่างสนุกสนาน เป็นต้น (นิตยา ประพฤติกิจ. 2539 : 162-163 ; อ้างอิงจาก Henrick. 1980.)

ดังนั้นจะเห็นว่า การพัฒนาความสามารถทางภาษาเกิดจากวุฒิภาวะของเด็กที่มีความพร้อม การฝึกฝน ประกอบกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและโรงเรียน ส่งเสริมพัฒนาให้เด็กเกิดความเข้าใจ ความหมาย สามารถใช้ถ้อยคำต่างๆ ได้กว้างขวางขึ้น มีโอกาสได้ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันและการเล่นของเด็ก ทั้งนี้ผู้ใหญ่มีส่วนสำคัญในการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และเป็นแบบอย่างที่ดี

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยังได้กล่าวถึงการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในหนังสือสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา (2537 : 220–224) ไว้ว่า เมื่อเด็กอยู่ในระดับอนุบาลความสามารถในการใช้ภาษามีเพิ่มขึ้น ความเข้าใจประโยคยาวๆ และเข้าใจเรื่องราวที่ผู้ใหญ่พูดได้ดี ดังนั้นจึงควรหาทางส่งเสริมเด็กให้สนุกกับการใช้ภาษาให้มากขึ้น กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้ เช่น

- 1) การเล่นนิ้วมือ เป็นการเล่นที่ง่ายและสนุก เด็กต้องใช้จินตนาการในขณะที่เล่น และขณะเดียวกันก็ได้ฝึกทักษะทางภาษาไปด้วย เพราะขณะที่เล่นเด็กจะต้องพูด และถ้าครูสามารถนำถ้อยคำและประโยคมาแต่งให้คล้องจองกัน และให้เด็กพูดขณะที่เล่นไปด้วยจะทำให้เด็กสนุกกับการพูดยิ่งขึ้น
- 2) การเล่นเกมตอบคำถาม โดยให้เด็กดูรูปภาพหรือสิ่งของต่าง ๆ แล้วให้เด็กบอกว่าเป็นอะไร มีลักษณะประโยชน์ และวิธีใช้งานอย่างไร
- 3) เล่นทายปัญหาอะไรเอ่ย
- 4) เล่นร้องเพลงและทำท่าทางประกอบเพลง
- 5) เล่นแสดงตามเรื่องในนิทาน

1.6 ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย

การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด เด็กเรียนรู้การฟังมาตั้งแต่เกิด การฟังของเด็กเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทางหู เด็กฟังแล้วสามารถรับรู้สิ่งเกิด จำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กแล้วสะสมเป็นประสบการณ์ และสามารถดึงประสบการณ์ออกมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้ ทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ การพัฒนาทักษะทางการฟัง จะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.6.1 ความหมายของการฟัง

การฟังมีความหมายแตกต่างไปจากการได้ยิน การได้ยินเกิดขึ้นเนื่องจากมีเสียงมากระทบหูเองโดยไม่ได้ตั้งใจ คนหลายคนจึงได้ยินโดยมิได้ฟัง ส่วนการฟังนั้นหมายถึงการใช้สมาธิและความตั้งใจที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ได้ยิน (กิตติยวดี บุญเชื้อ. 2520 : 70)

วรารภรณ์ รักรวิชัย (2533 : 44) ได้กล่าวถึงการฟังสำหรับเด็กปฐมวัยว่า คือ การฝึกฟังเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรี เพื่อเตรียมให้พร้อมในการฟังเรื่องราวต่างๆ และสามารถถ่ายทอดได้เป็นประโยคที่เหมาะสม มีมารยาทในการฟัง และมีสมาธิในการฟัง

รองรัตน์ อิศรภักดี (นิตยา ประพฤตติกิจ. 2539 : 162-163 ; อ้างอิงจาก Henrick. 1980.) (2505 : 93) ได้กล่าวว่าการฟังเป็นสิ่งที่เหนือจากการได้ยิน การฟังหมายถึง 1) การติดตามเรื่องราวที่ได้ยิน

2) สามารถเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น

3) จับข้อความต่าง ๆ ที่คล้ายตามหรือโต้แย้ง

บันลือ พฤกษะวัน (2522 : 39) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง การได้ยินโดยมีความตั้งใจรับ และเกิดความเข้าใจตามเจตนาที่อีกฝ่ายหนึ่งสื่อมา ส่วนการได้ยินนั้นไม่ได้มีความตั้งใจหรือสนใจ การฟังจึงลึกซึ้งกว่ามาก การฟังเกิดจากความตั้งใจ การได้ยิน และความเข้าใจ การฟังตามความหมายดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) การได้ยิน (Hearing) เป็นกระบวนการรับรู้ทางโสตขั้นแรกของการฟัง

2) การฟัง (Listening) เมื่อหูรับสัญญาณเสียงเข้าไปแล้ว จะส่งไปยังสมอง เพื่อแปลความหมายของเสียงที่ได้ยิน ในขั้นนี้ต้องใช้สมาธิและความตั้งใจอย่างจริงจัง

3) การรับรู้ความหมาย (Adding) เป็นกระบวนการขั้นสูงของการฟัง เมื่อฟังเสียงที่ได้ยินแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และรู้จักประเมินคุณค่าว่าควรเชื่อถือเพียงใด แล้วจึงแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบไปตามที่ต้องการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฟังเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการได้ยิน เมื่อได้ยินแล้วมีการตั้งใจรับรู้และแปลความหมายเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยิน ทักษะในการฟังเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมแก่เด็กปฐมวัย โดยการฝึกฟังเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรี ฝึกมารยาท และสมาธิในการฟัง เพื่อเตรียมพร้อมในการฟังเรื่องราวต่างๆ และสามารถถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสม

1.6.2 ประเภทของการฟัง

ได้มีผู้จำแนกประเภทของการฟังไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

เคนเนดี (Kennedy. 1995 : 146) ได้จัดประเภทของการฟังไว้ 7 ประการ คือ

1) การฟังทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน (Simple Listening) เช่น การฟังการสนทนา การฟังทางโทรศัพท์

2) การฟังเพื่อจำแนกเสียง (Discriminative Listening) เช่น การฟังเสียงสัตว์ เสียงยวดยาน เสียงที่แสดงความรู้สึก

3) การฟังเพื่อเป็นการพักผ่อน (Listening for Relaxation) เช่น การฟังบทกลอน การฟังเรื่องราวและนิทานต่าง ๆ

4) การฟังเพื่อจับสาระสำคัญ (Listening for Information) เช่น การฟังประกาศ การฟังความคิดเห็นและการฟังเพื่อตอบคำถาม

5) การฟังเพื่อจับความคิด (Listening to Organize Ideas) เช่น การฟังการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ

6) การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ (Critical Listening)

7) การฟังเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Listening) เช่น การฟังดนตรี และการแสดงต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าการฟังนั้นมีหลายประเภท และทุกประเภทย่อมมีความสำคัญความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการฟังประเภทนั้น ๆ อย่างเต็มที่

1.6.3 องค์ประกอบของการฟัง

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการฟังของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

- 1) การจำแนกเสียง
- 2) การฟังคำพูด คำสั่งเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
- 3) มารยาทในการฟัง
- 4) การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้
- 5) การฟังเพลง คำคล้องจอง และการเล่นที่สร้างเสริมประสบการณ์ทางภาษา

1.6.4 พัฒนาการทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย

นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 178-179) และหรรษา นิลวิเชียร (2535 : 198-199) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

อายุ 0 – 2 ขวบ พยายามเลียนเสียงที่ได้ยิน เข้าใจคำและประโยคง่าย ๆ ชอบฟังโฆษณาทางโทรทัศน์และเสียงที่สะกิดใจ ชอบฟังเรื่องสั้น ๆ และเพลงกล่อมเด็ก

อายุ 3 ขวบ ชอบฟังเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินอยู่คั่นหู เช่น เสียงสัตว์ ยานพาหนะ เครื่องใช้ในครัวเรือน ชอบฟังนิทานที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังแบบสองต่อสอง ฟังได้นานและฟังอย่างตั้งใจ สามารถเข้าใจภาษาพูดง่ายๆ ของ ผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ยังไม่สม่ำเสมอ สามารถเชื่อมโยงเสียงกับวัตถุที่ใช้ทำเสียงได้

อายุ 4 ขวบ ฟังเรื่องได้นานขึ้น อาจเลือกหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังสามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ บางครั้งจะแก่งทำเป็นไม่ได้ยิน หรือไม่สนใจคำสั่งหรือเสียงเรียก ชอบฟังเรื่องซ้ำ ๆ และสามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้

อายุ 5 ขวบ ตั้งใจฟังนานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง เล่นหัวและคำคล้องจอง สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น เข้าใจคำพูดข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่

อายุ 6 ขวบ ชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติปรากฏการณ์ต่าง ๆ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เด็กมีความสามารถทางการฟังมาตั้งแต่แรกเกิดและพัฒนาเป็นลำดับขึ้นจากการฟังเสียงของบุคคลที่อยู่ใกล้ซัดเพื่อเลียนแบบและเพื่อจำแนกมาเป็นการฟังเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งและการฟังเป็นเรื่องสั้น ๆ จนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้ฟังให้ผู้อื่นรับฟังและเข้าใจได้

1.7 ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

เด็กเล็กๆ มีความอยากรู้อยากเห็น และความต้องการที่จะสื่อสารกับผู้อื่นเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกในด้านการพูด แต่เด็กมีถ้อยคำในการสื่อสารที่ค่อนข้างจำกัด จึงพยายามแสวงหาการใช้คำพูดด้วยตนเอง ซึ่ง เนื่อน้อง สนับสนุน (2544 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าที่มีประโยชน์ต่อภาษาพูดของเด็ก คือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเอง ดังนั้น ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านภาษา และความสามารถในการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมตอบสนองความสามารถทางภาษาด้านการพูดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2537 : 90-93) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุไว้ดังนี้

อายุ 0 – 2 ปี เด็กแรกเกิดจะสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วยภาษาท่าทาง เมื่อพูดได้สามารถพูดคำบางคำได้ชัดเจน แต่ไม่เข้าใจความหมายของคำ 18 เดือน พูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 30 คำ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ ชอบตั้งคำถามว่าอะไร ทำไม และส่วนมากยังพูดไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร,ล และคำควบกล้ำ บางครั้งยังพูดกลับกัน ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ไม่ควรกล่าวล้อเลียนหรือตำหนิ เพราะจะทำให้เด็กพัฒนาช้า เด็กสามารถเข้าใจความหมายและคำมากกว่าส่วนที่ต้องการจะพูดออกมา

อายุ 3 ปี มีพัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถตั้งคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อสิ่งใหม่ตามความเข้าใจของตน สามารถเข้าใจคำพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องของผู้ใหญ่จึงยังไม่สม่ำเสมอ และยังไม่ลิ้มคำถามว่าทำไม จะพยายามทำความเข้าใจกับคำถามที่ตนเองถามไปเช่นกัน

อายุ 4 ปี ในด้านภาษาเด็กวัยนี้ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความสนใจคำพูดของผู้ใหญ่ และชอบเลียนแบบ เริ่มพูดประโยคที่ยาว และใช้คำถามที่มีเหตุผลมากขึ้นชอบพินิจนิทานซ้ำ ๆ โดยไม่เบื่อ

อายุ 5 ปี สามารถเข้าใจคำพูด ข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี และพยายามพูดยาว ๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการจะสร้างประโยค ชอบพินิจนิทานประเภทเทพนิยาย และชอบแสดงบทบาทสมมุติประกอบ

อายุ 6 ปี เด็กส่วนใหญ่จะสนใจการพูด ชอบสนทนากับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่มากกว่าการเล่นสิ่งของและมีความสุขมากเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น และไม่ชอบถูกวิจารณ์ต่อหน้าผู้อื่นหรือทุมชน ชอบฟังเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรัชญาการณต่าง ๆ เริ่มสนใจในการอ่าน โดยเฉพาะเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

ลี และรูบิน (มานวิกา ผลพิรุฬห์. 2533 : 15 ; อ้างอิงจาก Lee and Rubin. 1979) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดไว้ดังนี้

อายุ 0 – 2 ปี จะเริ่มทดลองเล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล่องเสียง ว่าถ้าทำ ให้ลมผ่านแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองบังคับกล้ามเนื้อในการพูดต่าง ๆ จะเกิดการพูดคำแรก ระหว่างอายุ 10 – 18 เดือน ในเด็กปกติจะเริ่มใช้ประโยค 1 – 2 คำได้ แต่ยังมีใช้ภาษาท่าทางมาก และชอบที่จะทำเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ

อายุ 2 – 5 ปี ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ใช้ประโยคยาวขึ้น และมีความหมายมากขึ้น มักพบว่าจะมีพัฒนาการอย่างมากและซับซ้อนในการใช้คำประโยค โดยเฉพาะช่วงปีที่ 4 – 5

อายุ 5 – 7 ปี ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนเด่นชัด อธิบาย หรือบรรยายเหตุการณ์หรือรูปภาพ ได้มีความหมายมากขึ้น สามารถใช้การเชื่อมประโยคและอธิบายความคิดตัวเองได้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าเด็กสามารถใช้ภาษาได้ตั้งแต่แรกเกิดและมีพัฒนาการทางภาษา เป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากการใช้เสียง การใช้คำต่าง ๆ จนพัฒนาเป็นประโยคที่สมบูรณ์ได้ภายหลัง

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

วูดเวิร์ด คาโรลีน และเจอโรม (Woodward, Carolyne ; & Jerome. 1977 : 1) ได้ศึกษา รูปแบบการเริ่มเขียนของเด็กระดับปฐมวัย พบว่า เด็กมีความพร้อมในการฟัง การอ่านออกเสียง และการผูกประโยค จะมีความสามารถในการเขียนสูงกว่าเด็กที่ไม่พร้อมด้านการฟัง การออกเสียง และการผูกประโยค

ชอมสกี (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. 2539 : 28 ; อ้างอิงจาก Chomsky.1998) รายงานว่าเด็กหลายคนที่มาจากครอบครัวที่แวดล้อมไปด้วยหนังสือ มีพ่อแม่ที่รักการอ่านเป็นต้นแบบ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และเด็กมีหนังสือที่น่าสนใจหลากหลายพร้อมที่จะให้เด็กเลือก เมื่อเด็กอยากเรียนรู้หรืออยากอ่าน

เรนส์ และเคนาดี้ (Raines ; & Canady. 1990 : 224) พบว่า เด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำ จะสามารถอ่านหนังสือออกได้เอง ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าเด็กเรียนที่จะอ่านออกได้เองโดยธรรมชาติ เช่นเดียวกับเด็กทารกเรียนพูดโดยพ่อแม่มักจะไม่เน้นหรือตำหนิเมื่อผิดพูดไม่ชัด แต่จะค่อยๆ สอนให้พูดชัดโดยทำแบบอย่าง แสดงความยินดีเมื่อพูดได้ และส่งเสริมให้เด็กกล้าพูดโดยการรับฟัง ตั้งใจฟัง จึงทำให้นักวิจัยภาษากลุ่มนี้เกิดแนวคิดว่าการเรียนการสอนภาษาทางด้านอ่านเขียนของเด็กก็ควรจะให้เป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับการพูด

งานวิจัยในประเทศ

ขจิตพรรณ ทองคำ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่น ที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยทั้ง 2 กลุ่ม มีความสามารถในการคลายยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

รุ่งนภา วุฒิ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรงและการใช้ปริศนาคำทายทั่วไป ที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี จำนวน 30 คน ผลการศึกษพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความสามารถทางภาษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบญจะ คำมะสอน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบมีแนวโน้มความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กอีกกลุ่ม

สมศรี แสงธนู (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาล 1 จำนวน 12 คน ผลการศึกษพบว่าในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

สิริมงคล สุวรรณผา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานทางด้านภาษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางภาษาต่ำจำนวน 20 คน ผลการศึกษพบว่า ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กกลุ่มทดลองมีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยต่างๆ สรุปว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กเกิดจากการมีประสบการณ์ตรงทางภาษา การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมทางภาษาที่กระตุ้นความสนใจ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างเหมาะสมกับอายุและประสบการณ์เดิมในบรรยากาศที่อิสระและผ่อนคลาย โดยมีการยอมรับจะทำให้เด็กมีความสามารถทางภาษาสูงขึ้น ซึ่งการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นนวัตกรรมการสอนภาษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและหลักการจัดประสบการณ์ดังกล่าว

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

2.1 ความหมายและความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

กู๊ดแมน (Goodman. 1986 : 10) กล่าวถึงความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการสอนภาษาอย่างมีความหมาย โดยผู้เรียนจะอาศัยประสบการณ์ของตนเองประกอบการเรียน ไม่แบ่งภาษาเป็นส่วนย่อย เป็นการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกล้าและมั่นใจในตนเองในการที่จะใช้ภาษา ไม่เกรงว่าจะผิด ทั้งนี้เพราะผู้สอนไม่เน้นการลงโทษเมื่อเด็กใช้ภาษาผิด แต่พยายามชี้ให้เห็นข้อบกพร่องโดยทางอ้อม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแก้ไขตนเอง การเรียนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

มณีรัตน์ สุทธิศิริรัตน์ (2537 : 67) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบบูรณาการ (Whole Language Approach) เป็นแนวการสอนทักษะทางภาษาสัมพันธ์ที่จัดรวมทักษะทางภาษา คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ไปด้วยกันอย่างมีระบบ เนื่องจากการเรียนรู้ทักษะทั้งสี่ไปพร้อมๆ กัน จะช่วยเสริมพัฒนาทักษะซึ่งกันและกัน

พัชรี ผลโยธิน (2537 : 196) กล่าวถึงการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นการสอนที่พยายามจะใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการคิด โดยไม่พยายามแยกภาษาออกเป็นส่วนย่อยๆ แต่เป็นการพยายามมองภาษาโดยรวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์จริงมาช่วยทำให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน ถ้าเป็นสิ่งที่มีความหมายมีประโยชน์หรือเด็กสนใจและต้องการ จะเป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับการเรียนภาษา

สรุปได้ว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึงการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย โดยเน้นให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางภาษาทุกด้านไปพร้อมๆ กัน ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยผ่านกระบวนการคิด ไม่แยกทักษะย่อยในการเรียน เป็นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้

ความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 234) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้เด็กเกิดลักษณะทางการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ไม่แยกจากกัน ถึงแม้ว่าบางครั้งจะเน้นที่ทักษะหนึ่งทักษะใดเป็นพิเศษก็ตาม

ฉันทนา ภาคบงกช (2537 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

- 1) ทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานในการเรียนภาษา และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
- 2) ช่วย让孩子ได้รับการพัฒนาภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ครอบคลุมทุกด้านและเต็มศักยภาพ

3) ทำให้ครูและผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการพัฒนาทางภาษาทั้งด้านการเขียนเพิ่มขึ้น

4) สนองความต้องการของผู้ปกครองส่วนมาก ซึ่งต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาภาษาในช่วงปฐมวัย

อารี สัตหณวี (2537 : 213) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติทำให้เด็กได้แสดงออกโดยไม่กลัวผิด มีแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จากผู้ใหญ่ การเรียนรู้ภาษาของเด็กจะง่ายและสนุก ได้มีประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้อภิปรายพูดคุยในบรรยากาศที่อบอุ่น ยอมรับ เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้ดีถ้าเข้าใจทั้งหมด ช่วย让孩子เรียนอย่างมีความสุข และใฝ่เรียนด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา เรียนภาษาได้ง่ายขึ้น เพราะการเรียนมีความหมายต่อผู้เรียน เกิดความสัมพันธ์ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งจะทำให้เด็กปฐมวัยพัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างเต็มศักยภาพ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัย มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีว่าด้วยธรรมชาติของภาษา ดังนี้ (บุษบง ตันติวงศ์, 2535 : 44-49)

1) ทฤษฎีว่าด้วยระบบภาษา

ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง หัวใจของภาษาคือความหมาย ไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบ สถานการณ์กำหนดคำซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามเขียนด้วยการสะกดคำไปที่ละตัว แต่เขาจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสื่อความหมายโดยการเขียนได้ เนื่องจากการเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่กำหนดโดยสถานการณ์ การสอนเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่ควรแยกออกเป็นทักษะเดี่ยวๆ หลายๆ ทักษะ แต่ควรให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว และใช้กระบวนการเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ ครูจะสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก และถ้าเด็กไม่ต้องการเรียนครูจะไม่บังคับ เพราะการบังคับทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน และจะสกัดกั้นความงอกงามของเด็กเมื่อเขาโตขึ้น และพร้อมที่จะเรียนเขียนในชั้นประถมศึกษา ครูมีหน้าที่ในการแนะนำให้เข้าใจภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เขาประสบในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาในหลายๆ สถานการณ์ เด็กจะได้ทดสอบความสามารถในการตัดสินใจของตนโดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยมาก เพราะเขาสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนได้เสมอ จะได้ทั้งประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไปพร้อมๆ กัน ครูจะต้องระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ตัดสินใจแทนเด็กเพียงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการเขียน นอกจากนี้ ครูยังมีหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทาง

ภาษา เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์นั้น และสนับสนุนให้เขาสื่อสารแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับผู้อื่น

2) ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร

ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ที่ใช้ต้องเหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายได้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละคร และคณิตศาสตร์ การจัดประสบการณ์อ่านเขียนตาม แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงรวมเอาศิลปะ ดนตรี และละคร เป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอน เพราะสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง เด็กจะไม่ถูกจำกัดให้ถ่ายทอดความคิดเป็นเพียงภาษาเท่านั้น ศิลปะและละครเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่เด็กใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสัญลักษณ์ภาษา จากทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์ พบว่าเด็กไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาเขียน เด็กจะเปลี่ยนเป็นวาดภาพแทน ศิลปะสามารถช่วยให้เด็กรวบรวมความคิดก่อนจะเขียน และช่วยให้เด็กทำงานต่อไปทั้งๆ ที่ความคิดในการเขียนหยุดชะงัก การแสดงละครช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกในเรื่องและทำให้คุณภาพการเขียนดีขึ้น ดนตรีช่วยสร้างอารมณ์สำหรับเรื่องที่จะเขียน อุปกรณ์ดนตรีและศิลปะหลายอย่างสามารถใช้ประกอบกิจกรรมการเขียนได้ เด็กอาจทำอุปกรณ์ดนตรีและศิลปะ สำหรับกิจกรรมเขียนในมุมเขียนจะมีเครื่องเขียนหลายชนิดให้เด็กทดลองใช้วิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุด

3) ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับพัฒนาการในการเขียนว่า ทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูดเป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียน และประสบการณ์จากภาษาเขียน เป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าในด้านใด ต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน การที่เด็กเขียนเล่าประสบการณ์ต่างๆ ที่ยังไม่รู้จักคำ และต้องให้เด็กได้เห็นว่าเสียงที่เขารู้จักนั้นมีสัญลักษณ์ตัวอักษรแทนได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาต้องใช้อักษรที่มีทั้งรูปและเสียงแทนความหมาย รูป เสียง และความหมายที่เขาใช้ต้องสอดคล้องกันในสายตาผู้อื่น มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย ในจุดนี้เองที่ทำให้เด็กต้องพยายามจำแนกและจดจำรูปอักษรที่เขาเห็นรอบๆ ตัวไปพร้อมๆ กับจำแนกและจดจำเสียงตัวอักษร เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยเรียน เขาก็มีประสบการณ์ทางภาษาพร้อมที่จะจำแนกเสียงและรูปของตัวอักษรได้อย่างมีระบบมากขึ้น เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การคุยกับครูและเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนไม่ว่าก่อนจะเริ่มเรื่อง กลางเรื่อง หรือหลังเรื่อง จะช่วยให้เด็กเห็นการตีความลักษณะต่างๆ ตามความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เขาเข้าใจความหมายของ

เรื่องมากขึ้น การตีความเป็นประสบการณ์จากการอ่านช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน และการสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่าน การเขียนเป็นประสบการณ์ที่ใช้เวลานาน และต้องอาศัยสะสมประสบการณ์ อันเป็นระบบที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน สรุปได้ว่าทฤษฎีการเขียนในระบบภาษานั้น เชื่อว่า เด็กเรียนรู้ภาษาพูดและภาษาเขียนจากการลองผิดลองถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์การเขียน

จากกรอบความคิดของทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานทั้ง 3 ทฤษฎีดังกล่าวแล้ว ยังมีแนวความคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่อธิบายเรื่องธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้ของเด็ก ในแง่มุมที่มีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

จอห์น ดิวอี้ (อารี สัณห์หวี. 2535 : 20 ; อ้างอิงจาก Dewey. 1943) กล่าวว่า เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการกระทำ และหลักสูตรควรจะบูรณาการให้เห็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

เพียเจท์ (อารี สัณห์หวี. 2535 ; อ้างอิงจาก Piaget. 1955) มีอิทธิพลต่อการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพราะเพียเจท์ กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวของตนเอง และการได้สัมผัสกับสิ่งของภายนอก เด็กคิดสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นภายในตน หรืออีกนัยหนึ่งเด็กต้องเป็นผู้กระทำ (Active) ในการเรียนรู้ ในการคิด การเรียนมีใช่สิ่งที่รับเข้าไปเฉยๆ (Passive) ซึ่งการเขียน เด็กจะสร้างกระบวนการเขียนด้วยลักษณะเดียวกับที่เรียนรู้สิ่งอื่น ผ่านการทดลองปฏิสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางภาษาของเด็ก และเด็กต้องการสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้เด็กสร้างกฎ ระบบเสียง ระบบคำ ระบบประโยค และความหมายของภาษาด้วยตนเอง

ดอน เกรฟ (Goodman. 1986 : 119 ; citing Graves. 1983) สรุปจากผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่า เด็กอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสาร ในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ

กู๊ดแมน (Goodman. 1986 : 123-124) พบว่า การสอนภาษาที่ได้ผลนั้น เด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกัตบุคคล และบรรยากาศของการเรียนมีความเป็นชุมชนที่มีการยอมรับความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจปลอดภัยไม่กลัวผิด เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เพราะฉะนั้นครูจะต้องมีความสามารถในการสังเกตเด็ก และสร้างหลักสูตรการสอนจากความสนใจของนักเรียน

ไวโกตสกี (Vygotsky. 1978) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการได้รับอิทธิพลของบุคคลอื่น และสังคมมีผลต่อการเรียนของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดสร้างโครงสร้างความคิดของตน แต่บุคคลอื่น เช่น เพื่อนและครู มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก อื่นๆ กิจกรรมอื่นๆ เช่น การพูด การสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน ตลอดจนการเล่น ช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ (Symbol Using Media) ซึ่งการที่เด็กเรียนรู้ภาษาจากผู้อื่นนั้น เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถคิด

เกิดเป็นความรู้ภายในตนได้ แนวความคิดนี้ต่อมา บรูเนอร์ และคนอื่นๆ (Bruner and others) ขยายเป็นแนวการสอนที่เรียกว่า การพัฒนาที่ละคืบ วิธีสอนแบบนี้ช่วยเสริมและสนับสนุนผู้เรียนจากระดับพัฒนาการที่มีอยู่ไปสู่ระดับพัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction) ดังนั้น การสอนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) จึงเน้นการให้มีปฏิสัมพันธ์ การสนทนาโต้ตอบในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กู๊ดแมน (Goodman. 1986 : 26) เป็นผู้นำทางความคิดคนสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) กล่าวว่า ภาษาของมนุษย์เป็นตัวแทนความคิดของผู้ใช้ภาษา บุคคลสามารถรวบรวมสัญลักษณ์ อันได้แก่เสียงในภาษาพูดและอักษรในภาษาเขียน มาเป็นคำเพื่อใช้ทดแทนสิ่งต่างๆ แทนความรู้สึกและความคิด ใช้ภาษาโดยมีจุดประสงค์เพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ยังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดและในการเรียนรู้ กู๊ดแมน ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

1) ภาษาที่ใช้ต้องมีความหมายสมบูรณ์ มีใจความครบถ้วน และเน้นความสำคัญของการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การเรียนทักษะย่อยของภาษา เช่น การฝึกสะกดคำ การคัดลายมือ จะทำต่อเมื่อเด็กต้องการ และการเรียนทักษะย่อยนั้นสามารถช่วยให้เด็กสื่อความหมายได้สมบูรณ์ขึ้น เรียนจากสิ่งที่จริงและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้เรียน

2) เนื้อหาในการเรียนภาษาสำหรับเด็ก คือ ประสบการณ์จริงที่เด็กจะได้ศึกษากระบวนการใช้ภาษาอย่างมีจุดมุ่งหมายในสถานการณ์ที่หลากหลาย

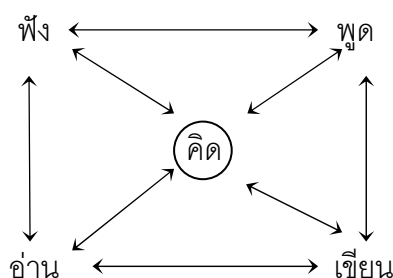
3) การเรียนภาษาสามารถเรียนได้จากการใช้ภาษาในทุกรายวิชา โดยใช้ภาษาในสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่มีความหมาย

4) การสอนภาษาต้องให้ความสำคัญแก่กิจกรรมที่เด็กริเริ่มขึ้นเอง ครูเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมนั้น นอกจากนี้ครูเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนในชีวิตประจำวัน

5) การสอนภาษาต้องอยู่บนพื้นฐานของการทำกิจกรรมทางภาษาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก โดยครูมองข้อผิดพลาดของเด็กว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสนับสนุนให้เด็กกล้าพูด กล้าทำ เพื่อจะได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น

6) ผู้เรียนมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองในการพิจารณาว่าใช้ภาษาเมื่อไร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 15) ได้กล่าวว่าการสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมนั้น เริ่มจากครูต้องเข้าใจจุดเน้นของการเรียนรู้ภาษาแนวธรรมชาติ คือ ต้องเข้าใจพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถทางภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีกระบวนการคิดเป็นแกนสำคัญ เพราะการใช้ภาษาของเด็กในรูปแบบต่างๆ ล้วนแล้วแต่มาจากความคิดทั้งสิ้น

ภาพประกอบ 2

การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุป การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) เป็นปรัชญาแนวคิดที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบของภาษา ซึ่งจะเน้นองค์รวมของภาษา นั่นคือการส่งเสริมทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไปพร้อมๆ กัน โดยมีกระบวนการคิดเป็นแกนสำคัญ เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์ที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา มีความมั่นใจในการใช้ภาษา และเรียนอย่างมีความสุข

2.3 การสอนภาษาแบบธรรมชาติให้กับเด็กปฐมวัย

การสอนภาษาแบบธรรมชาติในบริบทของการศึกษาปฐมวัย ได้มีนักการศึกษาเสนอแนะแนวทางการนำไปใช้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

นฤมล เนียมหอม (2540) ; และ อำพร ศรีทรัพย์ (2540 : 65-66) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาล ดังนี้

กิจกรรมการเรียนการสอน

1) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและให้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ ได้แก่

- ครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวัน การอ่านอาจนำเล่มเก่ามาอ่านให้ฟัง ถ้าเด็กขอร้อง อาจอ่านในช่วงเล่นเสรี 4-5 คนก็ได้
- หนังสือที่อ่านถ่านำมาจากห้องสมุด เมื่ออ่านเสร็จควรนำไปไว้ในห้องสมุด เพื่อเด็กจะได้ตามไปอ่าน
- ครูสนทนาอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือกับเด็ก ให้เด็กได้คิด พูดออกความคิดเห็น
- ตามมุมต่างๆ ของห้องเรียน ครูควรหาของจริงที่มีตัวหนังสือมาวางให้เด็กเล่น

2) กิจกรรมการเล่นเสรี

การเล่นเสรีหรือศูนย์ต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพราะทุกวันนี้เด็กมีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเลือกกิจกรรมมุมใด และในแต่ละมุมจะมีวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมภาษา เช่น มุมบ้าน ครูเพิ่มสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านให้มีของที่มีตัวหนังสือ มุมบล็อก ครูจะหาสิ่งที่มีตัวหนังสือ

มาประกอบการเล่นบลิ๊อค และสร้างเรื่องราว มุมวิทยาศาสตร์ ครูอาจเขียนบัตรคำบอกชื่อสิ่งต่างๆ ใ้ มุมห้องสมุด จัดให้มีบรรยากาศสบายๆ มีมุมเขียนอยู่ใกล้ๆ มุมคณิตศาสตร์จัดให้มีตัวเลข ตัวหนังสือที่ ของเล่น เป็นต้น การเล่นเกมของเด็กนี้เป็นโอกาสที่ครูจะได้สังเกตเด็กและสนทนาซักถามเด็กได้ที่ละ คน พยายามชักชวนให้เด็กทำกิจกรรมหลากหลาย

3) การสอนเป็นหน่วยบูรณาการ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะใช้วิธีสอนเป็นหน่วยบูรณาการ เพื่อให้ประสบการณ์ที่มีความหมายกับเด็ก เพราะได้เห็นความสัมพันธ์ ตัวอย่างเช่น “การเจริญเติบโตของพืช” แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ (Strickland and Morrow. 1989 : 142) ประกอบด้วย กิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมหาความรู้ เช่น การเพาะถั้ว สังเกตการเติบโต วัดความเจริญเติบโตและบันทึก แกะเมล็ดในถั้ว ดูอภิปราย ศึกษาต้นไม้กลางแจ้ง ฯลฯ
- กิจกรรมครูอ่านหนังสือให้ฟัง เช่น อ่านนิทานเรื่อง “หัวผักกาดยักษ์” แล้วเปรียบเทียบวิธีการปรุงหัวผักกาดเป็นอาหารแบบต่างๆ ฯลฯ
- กิจกรรมที่ทำแล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง เช่น เด็กไปทดลองเพาะพืชที่บ้านแล้วนำมาเล่า
- กิจกรรมเขียนอ่านร่วมกัน เช่น ช่วยกันทำชาร์ท ว่าพืชต้องการอะไร อ่านบทกลอนเกี่ยวกับต้นไม้ ดอกไม้ ฯลฯ
- กิจกรรมเขียนตามคำฟัง เช่น วาดหรือเขียนเรื่องเกี่ยวกับพืช และการปลูกต้นไม้
- กิจกรรมอ่านตามคำฟัง เช่น อ่านหนังสือเกี่ยวกับต้นไม้ในมุมห้องสมุด
- กิจกรรมดนตรีและจังหวะ เช่น ร้องเพลงและแสดงท่าทางเกี่ยวกับพืช
- กิจกรรมศิลปะ เช่น ปั้น วาด เกี่ยวกับพืช
- กิจกรรมคณิตศาสตร์ เช่น เปรียบเทียบการเติบโตของพืช ฯลฯ
- กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เช่น เล่น “ขายดอกไม้”

จะเห็นว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีทั้งส่วนที่เด็กเรียนรู้โดยอิสระตามความสนใจของเด็กเอง และมีทั้งส่วนที่ครูเสนอแนะการใช้ภาษาที่บูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความเชื่อหรือปรัชญาของผู้จัด ทั้งนี้ต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็ก สรุปได้ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติจะจัดให้มีมุมประสบการณ์ต่างๆ โดยมีมุมที่เด่นชัดคือ มุมห้องสมุด มุมอ่าน มุมเขียน ส่วนมุมอื่นๆ ที่อาจจัดไว้ได้แก่ มุมบทบาทสมมุติ มุมบลิ๊อค

มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ โดยมุมทุกมุมสามารถจัดให้เอื้อต่อการเรียนภาษาได้ โดยจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายต่างๆ ที่มีความหมายในการสื่อสารกับเด็ก มีวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถกระตุ้นให้เด็กต้องการที่จะเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

2) บรรยากาศภายในห้องเรียน

ในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ จะมีบรรยากาศของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เด็กมีโอกาสและเวลาที่จะตัดสินใจเลือกลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กๆ สนใจที่จะอ่านและเขียนจากความเข้าใจ และประสบการณ์ ทั้งนี้จะต้องเป็นห้องเรียนที่เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

บทบาทครู

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เน้นการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมีการคิดเป็นแกนสำคัญ ซึ่งการเรียนการสอนจะเป็นลักษณะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องปรับบทบาทดังนี้

1) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ครูจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม การจัดหา จัดซื้อ และใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประสบการณ์ของเด็ก และตัดสินใจเกี่ยวกับบริบทของการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรม การสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็น การให้โอกาสเด็กในการสร้างความหมายจากการอ่านเขียน โดยให้เด็กได้เป็นผู้เรียนอย่างกระตือรือร้น การสนับสนุนให้ทดลองอ่านเขียน และตรวจสอบด้วยตนเอง และการตอบสนองในทางบวก ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2) ครูเป็นแบบอย่าง

ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กเป็นการเลียนแบบ และมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นครูจึงสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก 2 ทางด้วยกัน คือ ครูเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงให้เด็กเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการรู้หนังสือในชีวิตประจำวันของผู้ใหญ่ และครูเป็นผู้สาธิต แสดงแบบอย่างการใช้ภาษาหลายๆ ลักษณะ เช่น ขณะอ่านหนังสือเล่มใหญ่ เล่านิทาน ช่วงเวลาการอ่านเงียบๆ ตามลำพัง การอ่านจากบริบทการเรียนรู้จริง การเขียนร่วมกัน การเชื่อมโยงระหว่างการเขียนและการอ่าน จากการสังเกตและมีประสบการณ์เป็นนักอ่าน นักเขียนของเด็ก เด็กจะสามารถสังเกตองค์ประกอบของทักษะการรู้หนังสือ และรวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวม

3) ครูเป็นผู้จัดการ

ครูจะเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้เด็กได้เรียนรู้แบบร่วมมือและทำงานร่วมกัน ครูก็เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ และเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นเช่นกัน นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนที่มีต่อการเรียนรู้ของเด็ก

4) ครูเป็นผู้ประเมิน

ครูเป็นผู้ประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นผู้เก็บรวบรวมหลักฐานงานที่แสดงการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูจะต้องทราบว่าเด็กอยู่ในระดับใด ประสบการณ์เดิมและสิ่งที่เขารู้แล้ว และเด็กจะก้าวหน้าไประดับใด ครูจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปได้อย่างไร สิ่งสำคัญของการประเมินคือเพื่อส่งเสริมเด็กได้อย่างเหมาะสม

บทบาทเด็ก

ในห้องเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ เด็กจะมีบทบาทดังนี้

- 1) เด็กเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านและการเขียน ด้วยการอ่านและการเขียนอย่างมีความหมายจริง ๆ
- 2) เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ตั้งแต่การสร้างหัวข้อที่จะเรียนร่วมกัน การตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการและใช้ในชีวิตจริงของเด็ก และการประเมินผลงานของตนเอง
- 3) เด็กเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู ซึ่งเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เด็กได้เรียนรู้แบบร่วมมือมากขึ้น

การประเมินพัฒนาการทางภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) การประเมินต้องเป็นไปตามธรรมชาติการรู้หนังสือของเด็ก ครูต้องศึกษาพัฒนาการด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของเด็กแล้วนำหัวข้อเหล่านี้มาสร้างเป็นตัวบ่งชี้ (Indicators) ในการประเมิน
- 2) การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน และต้องประเมินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ครูทราบพัฒนาการของเด็ก เข้าใจเด็ก และรู้ว่าพัฒนาเด็กอย่างไร
- 3) การประเมินพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย ควรเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่แท้จริง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม คือ การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่งจะต้องมีทั้งการสังเกตแล้วบันทึกอย่างเป็นระบบ และการเก็บตัวอย่างงาน โดยครูจะต้องแปลผล (Interpret) ข้อมูลอย่างรอบคอบ เพื่อให้ผลการประเมินมีความตรงและความเที่ยง
 ทั้งนี้ การประเมินที่ไม่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ คือ การประเมินโดยใช้แบบทดสอบ จากการศึกษาที่สทอลแมนและเพียร์สัน (Stallman and Pearson) ได้นำแบบทดสอบความพร้อมด้านการอ่านที่ใช้ในอเมริกามาวิเคราะห์ พบว่า แบบทดสอบส่วนใหญ่มีลักษณะประเมินทักษะย่อยๆ ผลจากการทดสอบไม่สามารถสะท้อนความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการรู้หนังสือได้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของเด็ก จึงจำเป็นต้องจัดให้ผู้ปกครองมีส่วน

ร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปลี่ยนแปลงมาเป็นการสอนภาษาแบบธรรมชาติ นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

1) ผู้ปกครองควรศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และการเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งครูควรเป็นผู้ที่สื่อสารให้ผู้ปกครองรับทราบด้วยวิธีการต่างๆ การที่โรงเรียนแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และแนวทางที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ จะทำให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาเด็กในทิศทางเดียวกันกับทางโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้ปกครองควรใจเย็น และมีความอดทนเพียงพอที่จะเฝ้ารอดูผลงานของเด็ก ซึ่งจะพัฒนาขึ้นทีละน้อย

2) ผู้ปกครองอาจมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียน เยี่ยมชมชั้นเรียน สังเกตการสอน หรือให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการของโรงเรียน เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็ก เป็นอาสาสมัครในการอ่านหนังสือให้เด็กฟังที่โรงเรียน ฯลฯ

3) ผู้ปกครองสามารถช่วยพัฒนาภาษาของเด็กได้โดยการสนทนาและตอบคำถามของเด็กอย่างสม่ำเสมอ จัดหาหนังสือนิทานให้เด็ก อ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำทุกวัน ส่งเสริมให้เด็กอ่านจากสิ่งแวดล้อม เช่น ป้ายโฆษณา กล่องสินค้า ป้ายประกาศ ฯลฯ จัดให้เด็กมีโอกาสอ่านและเขียนทุกวัน ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กอ่านหรือเขียน เพื่อเป็นกำลังใจแก่เด็ก และเพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและเขียน พยายามไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิสิ่งที่เด็กเขียน เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถในการอ่านและเขียน และผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า แนวทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติให้กับเด็กปฐมวัย จะต้องให้ความสำคัญทุกส่วน ตั้งแต่กิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ ใช้ภาษาอย่างมีความหมาย ทั้งในการสอนตามหน่วยบูรณาการและการเล่นเสรี โดยจัดสภาพแวดล้อมในมุมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนภาษาของเด็ก มีบรรยากาศที่กระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ ทั้งนี้ครูจะต้องปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ประเมินพัฒนาการ ทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน และเป็นแบบอย่าง que แสดงให้เด็กเห็นคุณค่าของการรู้หนังสือ นอกจากนี้หากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติได้สอดคล้องกันในการพัฒนาเด็กตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ซิมสัน (Simpson. 1988 : abstracts) ได้ทำการศึกษาลักษณะภาษาพูดของเด็กวัยอนุบาล 4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเล่าเรื่องซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องซ้ำช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดภาษาให้ชัดเจน ละเอียดลอบ ครอบคลุมความหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ ซึ่งความสามารถนี้วัดได้เป็นจำนวนคำต่อประโยค (Length of a T-Unit) ไม่ได้วัดที่ปริมาณคำ ซึ่งมีลเลอร์ (Miller. 1951) ถือว่าความสามารถนี้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดความซับซ้อนของรูปประโยคได้เป็นอย่างดี

เครส (Cress. 1989 : abstracts) ได้ศึกษาการตอบสนองของเด็กอนุบาลต่อการเขียนบันทึกทุกวัน กรณีที่ศึกษาเป็นเด็ก 5 คน ที่เขียนบันทึกกับเพื่อนในมุมการเขียนในห้อง ครูจะเขียนตอบงานของเด็กแต่ละคนทุกวัน ผลการวิจัยพบว่า การเขียนบันทึกส่งเสริมให้เด็กเข้าใจว่าการเขียนสามารถเป็นวิธีสื่อสารได้ เด็กสามารถที่จะสนทนาในเรื่องที่เขียนกับครู

งานวิจัยในประเทศ

สุภัทรา คงเรือง (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อำพร ศรีทรัพย์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความสนใจในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นฤมล เนียมหอม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการสอนภาษาธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ที่ระบุว่าจัดการสอนภาษาแบบธรรมชาติในปีการศึกษา 2539-2540 จำนวน 17 โรงเรียน พบว่า 1) โรงเรียนส่วนใหญ่ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจในการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ แต่ครูไม่มีความต้องการที่แท้จริงในการนำมาใช้ 2) ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติอย่างกระจ่างชัด 3) ผู้บริหารพยายามพัฒนาครูให้มีความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยเน้นที่การจัดกิจกรรมมากกว่าพัฒนาครูให้เข้าใจหลักการ

กนิษฐา ชูพันธ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติโดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศิริประภา พงศ์ไทย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริม การสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นครู อนุบาล 17 คน จากโรงเรียนเอกชน 2 โรงเรียน กระบวนการเรียนรู้ของครูเริ่มจากการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการสอน การเก็บรวบรวมสารนิทัศน์ การไตร่ตรองสะท้อนความคิด การ ปฏิบัติที่สะท้อนการก่อรูปความรู้ความเข้าใจ ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า ครูมีพฤติกรรมการ สอนสะท้อนหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติสูงขึ้น และอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ ครูและ ผู้บริหารทั้งหมดมีความพึงใจในระดับมาก

มยุรี กันทะลือ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการ สอนภาษาแบบธรรมชาติต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่พูดภาษาถิ่น อายุ ระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการ อ่านภาษาไทยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พนิดา ชาดตยาภา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของ เด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยมีการปรับบทบาทตนเองทุกสัปดาห์ เด็กมี พัฒนาการสื่อความหมายเพิ่มขึ้นทุกด้าน ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน

นฤมล เจียบแหลม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 1 อายุ 4-5 ปี จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบ ธรรมชาติ มีพัฒนาการด้านการเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าแนวคิด การสอนภาษาแบบธรรมชาติ สามารถนำมาจัดกิจกรรมอย่างบูรณาการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่าง หลากหลาย ในทุกกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การปรับ บทบาทครู และบทบาทเด็ก ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ด้วยทักษะทางภาษาทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ผ่านกระบวนการคิด ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษา ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทั้งในด้านการศึกษา ทำความเข้าใจแนวการสอน ให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจภาษา และเป็น แบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาด้วย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายของผู้ปกครอง

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ระบุว่า ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือบุคคลอื่น อาจเป็นญาติมิตรหรือผู้อื่นซึ่งพ่อแม่ไว้วางใจ ที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 31) กล่าวว่า ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือบุคคลที่รับเด็กไว้ในความดูแล โดยทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนด้วยความรักและเอาใจใส่ตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก

มอริสัน (Morrison. 1988 : 414) กล่าวว่า พ่อ แม่ พี่ ป้า น้า อา คนรู้จัก หรือคนที่ไม่รู้จักก็ได้ ที่ทำหน้าที่ดูแลชีวิตพื้นฐาน นำแนวทาง สนับสนุน ช่วยเหลือและแนะนำเด็ก ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 3) ได้จำแนกผู้ปกครองไว้ 5 ประเภท คือ

1. ผู้ปกครองตามกฎหมาย พ่อ แม่ จัดเป็นผู้ปกครองตามกฎหมาย ต้องเลี้ยงดูลูกจนโต บรรลุนิติภาวะ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประกอบอาชีพได้ บางครั้งเราจะพบว่า ผู้ปกครองไทยให้การดูแลเด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่จนถึงตายก็มี
2. ผู้ปกครองโดยกฎหมาย หมายถึง ผู้ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย เพื่อเป็นผู้ปกครอง เช่น ผู้ที่ขอเด็กมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม มีความพร้อมและตั้งใจที่จะดูแลเด็กอย่างแท้จริง
3. ผู้ปกครองอุปถัมภ์ เป็นผู้ปกครองชั่วคราวที่รับเลี้ยงดูด้วยความรู้สึกเมตตา สงสาร อยากช่วยเหลือ เช่น ผู้ปกครองในสถานสงเคราะห์ ลักษณะของความผูกพันเป็นแบบผิวเผิน สิ่งที่ได้จากผู้ปกครองอุปถัมภ์คือกำลังใจ
4. ผู้ปกครองทางชีวภาพ (Biological parent) เป็นผู้ปกครองที่เกิดขึ้นในยุคของเทคโนโลยีการผสมพันธุ์ในหลอดแก้ว ผู้ปกครองประเภทนี้มี 2 ประเภท คือ แบบแรกเป็นเจ้าของยีนส์ อีกแบบหนึ่งเป็นแบบฝากครรภ์ ทั้งสองแบบมีความผูกพันทางพันธุกรรมสูง แต่การเลี้ยงดูอยู่กับผู้ทำหน้าที่ผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับเด็กมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ปกครองทั่วไป
5. ผู้ปกครองโดยบังเอิญ พบได้ในกรณีเด็กหลงแล้วต้องรับเลี้ยง พ่อแม่เด็กตาย เด็กถูกนำมาฝากเลี้ยง ความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างเด็กและผู้ปกครองน้อยมาก

สรุปได้ว่า ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง รวมถึงบุคคลอื่นที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก อุปการะเลี้ยงดู ให้ความรัก เอาใจใส่ ห่วงใย ตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก

3.2 ความสำคัญของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่ามีผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Steinberg; & Meyer, 1995: 193-194; อ้างอิงถึง Erickson) บ่งชี้อย่างชัดเจนถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อจิตสังคมของเด็กตามระยะของพัฒนาการว่า ในระยะปฐมวัย เด็กต้องการสร้างความรู้สึกรู้สึกไว้วางใจ หากผู้ปกครองให้โอกาสแก่เด็ก ให้เด็กได้คิดริเริ่ม ให้เด็กมีความมั่นใจ เด็กจะเจริญเติบโตด้วยความมั่นใจ และมีความเป็นมิตรด้วย

มอนเตสซอรี (ฉันทนา ภาคบงกช. 2537 : 4-5; อ้างอิงถึง Montessori) กล่าวว่า พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เด็กรู้จัก เป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต และให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพเช่นไร ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูทางบ้านเป็นสำคัญ

จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่นๆ (2537 ; 52-57) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญ เพราะเด็กจะต้องเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และจะเป็นผู้ให้กำเนิดเด็กรุ่นต่อไปอย่างไม่ที่สิ้นสุด ดังนั้น ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยแรกของเด็ก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก ตั้งแต่วัยแรกเริ่มและวัยต่อมา เพราะหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครอบครัวคือ การอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้เด็กของตนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลผลิตของการอบรมเลี้ยงดูนี้จะเป็นเสมือนฐานรองรับบทบาทอื่น ๆ ต่อไป

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543 : คำนำ -1) กล่าวว่า ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก ควรตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมองของเด็กในวัยนี้ให้เจริญเติบโต และพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เพื่ออนาคตของเด็ก และประเทศชาติต่อไป

สรุปได้ว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยถือเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพในอนาคต พ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความรักความอบอุ่น อบรมเลี้ยงดูให้เด็กเติบโตอย่างสมบูรณ์ เพื่อเป็นอนาคตของสังคมต่อไป

3.3 ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่พ่อแม่ ครู และบุคคลในชุมชน ทำงานร่วมกันตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเรียนรู้ และการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของเด็ก

อรุณี หรดาล (2536 : 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ผู้ปกครองอาจจะกระทำด้วยตนเอง หรือให้ความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

ฉันทนา ภาคบงกช (2537 : 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับโรงเรียน

นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 264) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการช่วยพัฒนาและจัดการศึกษาแก่นักเรียนของตน รวมทั้งให้แก่ตนด้วย

นภเนตร ธรรมบวร (2541 : 31) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองโรงเรียน และชุมชน ร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของเด็กและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ โดยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองโรงเรียน และชุมชน

3.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ในการร่วมกันพัฒนาเด็ก ดังนี้

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 36) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กทุกด้าน จะมีส่วนช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเป็นทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ทั้งพ่อแม่และครูต่างเป็นผู้ใกล้ชิดเด็ก และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่รายล้อมให้เด็กได้เติบโตขึ้นตามทิศทางที่ต้องการของสังคมและประเทศชาติ

อรุณี หรดาล (2536 : 9-12) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและโรงเรียน ดังนี้

1) ความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย มีดังนี้

- เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยขณะอยู่ที่โรงเรียน เพราะผู้ปกครองมีความคุ้นเคยสนิทสนมกับบุคคลในโรงเรียน

- เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และมีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ

- เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเด็กได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก ทำให้เด็กมีสติปัญญาสูงขึ้น

2) ความสำคัญต่อผู้ปกครอง มีดังนี้

- ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แก่สถานศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อบุตรหลานของตน

- ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือช่วยกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น
- ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เพราะได้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ
- ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็ก หลักการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ให้เด็กที่บ้านมากขึ้น

3) ความสำคัญต่อสถานศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

- สถานศึกษาปฐมวัยรู้ถึงความต้องการความสนใจของผู้ปกครอง สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการ
- การที่ผู้ปกครองอาสาสมัครเข้ามาช่วยในสถานศึกษา ทำให้อัตราส่วนจำนวนผู้ใหญ่ต่อเด็กถูกต้องตามหลักวิชาการ
- สถานศึกษาปฐมวัยอาจให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางเป็นแหล่งความรู้ให้แก่เด็กและครูได้
- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทำให้คำนึงถึงตัวเด็ก (Child Oriented) มากกว่าความรู้ด้านวิชาการที่จะให้เด็ก (Text Oriented)
- การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครอง ช่วยให้ครูปรับปรุงการทำงาน และภาคภูมิใจในการทำงานมากขึ้น

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2542 : 23-24) กล่าวว่า คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์มาก สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียนคือ

- 1) ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง
- 2) ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนเด็กหลักสูตร และการดำเนินการเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3) โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ปกครอง ทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการ การร่วมแก้ปัญหาเด็กกับการเลี้ยงดูและ สิ่งแวดล้อม รวมถึงการสอนต่อการเรียนของเด็ก ระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543 : 12) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ว่า นอกจากจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กแล้ว ยังเกิดประโยชน์ต่อครูและโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองตนเองอีกด้วย ดังนี้

1) ในด้านประโยชน์ต่อครูและโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกระตุ้นให้การดำเนินงานของครูและโรงเรียน เป็นไปโดยคำนึงถึงคุณภาพ ตามปรัชญา หลักการ ความคาดหวัง หลักสูตร ทั้งในส่วนของการกำหนดแนวนโยบาย แผนงาน และการตรวจสอบติดตามผล โดย ผู้ปกครองที่มีศักยภาพหรือประสบการณ์ทางการศึกษาปฐมวัย สามารถมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ กิจกรรม หรือมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองคนอื่นๆ เกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียน หรือแม้แต่เป็นหลักในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองที่รู้จักกันอยู่แล้ว มีความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครองที่ควรจะเป็น และช่วยให้เกิดการขยายกลุ่มของผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นได้

2) ในด้านประโยชน์ต่อผู้ปกครองเอง ผู้ปกครองที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง และมีความมั่นใจมากขึ้นในการแสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ประโยชน์ของการมีบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังสามารถพัฒนาสู่ระดับอุดมการณ์ได้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย จริงจัง ต่อเนื่อง สม่่าเสมอ จะทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดเครือข่ายของผู้ปกครอง และอาจรวมถึงครูและชุมชน ซึ่งสามารถนำไปสู่ความร่วมมือในระดับที่กว้างขึ้น และส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กได้สอดคล้องกับสภาพชีวิตในความเป็นจริงที่เด็กดำรงอยู่

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กร่วมกับครูและทางโรงเรียน เพราะ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กที่บ้านให้ต่อเนื่องจากทางโรงเรียน ทั้งยังเกิดประโยชน์ต่อครู โรงเรียน และผู้ปกครองเองด้วย ซึ่งทางโรงเรียนต้องพยายามชี้ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

3.5 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 245-250) ได้กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ มี 2 แบบ คือ

1) โปรแกรมครอบครัวศึกษาที่ยึดบ้านเป็นฐาน หมายถึง โปรแกรมที่ครูเป็นฝ่ายไปหาพ่อแม่ผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อช่วยให้พ่อแม่เรียนรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดู และการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กทุกด้าน รวมทั้งการจัดหา จัดทำวัสดุต่าง ๆ

2) โปรแกรมครอบครัวศึกษาที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง โปรแกรมที่ผู้ปกครองเป็นฝ่ายมาหาครูที่โรงเรียน เพื่อศึกษาหาความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการพัฒนาตนเองให้เป็นพ่อแม่ที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงดูลูก

อรุณี หรดาล (2536 : 6) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมที่บ้าน หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาปฐมวัยในการให้ข้อคิดเห็นเสริมประสบการณ์และการเรียนรู้ สร้างลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กขณะอยู่บ้าน ซึ่งผู้ปกครองสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ให้เด็กช่วยเหลือตัวเอง ช่วยให้คำแนะนำเด็กเกี่ยวกับการทำงานที่ครูมอบหมาย การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้าไปร่วมกิจกรรม หรือช่วยเหลืองานของสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง การไปทัศนศึกษาร่วมกับสถานศึกษา การร่วมกิจกรรมในวันหยุด เป็นต้น

พัชรี สนวนแก้ว (2536 : 73-75) ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูนั้น จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อทั้งทางบ้านและโรงเรียนมีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา โดยคำนึงถึงความสำเร็จและพัฒนาการที่พึงประสงค์ของเด็กเป็นสำคัญ หากแต่สภาพความพร้อมของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมที่จะเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูจึงย่อมแตกต่างกันไป โดยทั้งผู้ปกครองและครูสามารถเลือกกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกันได้ตามความเหมาะสม

รูปแบบการติดต่อระหว่างผู้ปกครองกับครูควรทำสองทาง คือ จากบ้านถึงโรงเรียน และจากโรงเรียนถึงบ้าน ซึ่งวิธีการที่ครูและผู้ปกครองจะติดต่อกันอาจทำได้โดย

1) การเยี่ยมเยียนโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งตอนเช้าเวลาที่ผู้ปกครองมาส่งเด็กและพบครูโดยบังเอิญ อาจทำให้ครูทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กด้วย

2) การที่ครูไปเยี่ยมบ้านเด็กและผู้ปกครอง เพื่อเปิดโอกาสให้ครูทราบสภาพครอบครัว สร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองและเด็ก

3) การที่ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ซึ่งควรทำตอนที่นำเด็กมาฝากใหม่ ๆ เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับโรงเรียน

4) การจัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5) การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

6) การสนทนาทางโทรศัพท์ เพราะการปรึกษาทางโทรศัพท์สามารถขจัดเขยการเยียมเยียนได้

มอริสัน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 33-34 ; อ้างอิงจาก Morrison. 2000 : 364-365)

กล่าวถึงวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่า ครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างน้อย 4 วิธี คือ

1) วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การร่วมทำงานธุรการ

2) วิธีการให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาเป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน วิธีการนี้กำลังแพร่หลาย เพราะผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการตัดสินใจทางการศึกษา

3) วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ และวิธีการปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัว

4) วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ คือ การประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมของโรงเรียน

สรุปได้ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 ส่วนหลักๆ คือ การมีส่วนร่วมที่บ้านในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กทุกๆ ด้าน และการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เช่น การเข้าร่วมประชุมร่วมกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการปรึกษา เยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการทำงาน เสนอแนวคิด และร่วมตัดสินใจทางการศึกษา

3.6 บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็กด้านการเรียนรู้และพัฒนาการ การที่เด็กไปโรงเรียน เด็กยังคงอยู่ภายใต้บริบทของผู้ปกครอง ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่บ้าน การดูแลการกระทำและปัญหาต่างๆ ของผู้ปกครอง เด็กมีส่วนรับรู้ หากผู้ปกครองเข้าใจและใช้วิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้องย่อมเกิดผลดีกับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 25)

อารี รังสินันท์ (2524 : 165-177) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในฐานะของผู้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กไว้ดังนี้

1) การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตในสังคมโดยตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่น ไม่ว่าจะพ่อแม่จะยากจนหรือร่ำรวย ตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้เด็กอย่างเพียงพอ

2) การอบรมและให้การศึกษาเบื้องต้น ได้แก่ การอบรมให้เด็กรู้จักระเบียบของสังคม วัฒนธรรม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ การปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี การปลูกฝังมารยาท และเจตคติที่ดีให้กับเด็ก

3) การส่งเสริมความสนใจของลูก เด็กวัยนี้มีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยจัดหาอุปกรณ์ที่ลูกมีความสนใจ เช่น อุปกรณ์ระบายสี หนังสือนิทาน เครื่องเล่นที่เหมาะสม หรือพาไปทัศนศึกษา

4) การส่งเสริมทางสติปัญญา โดยส่งเสริมความคิดและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะทางภาษา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

5) การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม อบรมให้เข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีไทย เพื่อให้เด็กได้รู้จักคุณค่ามรดกวัฒนธรรมไทย

อรุณี หรดาล (2536 : 55-68) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1) ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ร่วมกิจกรรมในสถานศึกษา กิจกรรมที่สำคัญที่ผู้ปกครองควรหาโอกาสเข้าร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีบทบาทของผู้ริเริ่ม แสดงความคิดเห็น และบทบาทสมาชิกกลุ่มที่ดี เป็นผู้ฟังและเป็นผู้ตามที่ดี

2) ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียน กระตุ้นหรือเตือนให้เด็กทำกิจกรรมตามที่ครูได้มอบหมาย รวมทั้งคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการเปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง หรืออาจมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านที่เด็กสามารถทำได้ การส่งเสริมประสบการณ์ให้เด็กที่โรงเรียน ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยครูดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม การช่วยวางแผนการสอน ช่วยจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ และการเป็นวิทยากรพิเศษ เพื่อพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่ตนถนัด เพื่อตอบสนองความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก

3) ผู้ปกครองมีบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ การช่วยเหลือในเรื่องของวัสดุสิ่งของ ทรัพย์สิน แรงงาน รวมทั้งการให้คำแนะนำ และการเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องต่างๆ ตามความสามารถ ความเหมาะสม และความถนัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

พัชรี สนวนแก้ว (2536 : 56) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) ในฐานะเป็นครูของลูกหลาน โดยปกติพ่อแม่ผู้ปกครองคือครูคนแรกของลูก ด้วยการเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นตัวแทนการปลูกฝังค่านิยมและเจตคติต่างๆ การอบรมสั่งสอนนี้เริ่มตั้งแต่เด็กยังไม่เข้าโรงเรียน จนกระทั่งเข้าไปในโรงเรียน มีความก้าวหน้าทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก ผู้ปกครองสามารถที่จะเลือกใช้ความรู้ต่างๆ มาจัดสอนให้กับเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กมีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเรียนอย่างมีระบบต่อไป

2) ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้ปกครองบางคนมีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เช่น สถาปนิก นักธุรกิจ วิศวกร ฯลฯ ซึ่งทางโรงเรียนอาจจะเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองคนอื่น นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่เด็กโดยตรงแล้ว ยังเป็นการเผยแพร่ความรู้ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครู และระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน

3) ในฐานะอาสาสมัครของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นผู้ปกครองที่ไม่ได้ทำงาน ทางโรงเรียนขอความร่วมมือให้มาช่วยกิจกรรมพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน

4) ในฐานะผู้กำหนดวัตถุประสงค์ ในบางครั้งผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ต่างๆ ของโรงเรียน การดำเนินงานโดยเฉพาะโรงเรียนในชุมชนนั้นจะมีการบริหารงาน โดยเฉพาะโรงเรียนมีคณะกรรมการ ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรในโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น และตัวแทนของผู้ปกครอง ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้จะเป็นผู้ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอันจะส่งผลต่อเด็กโดยตรง

วารภรณ์ รักวิชัย (2533 : 15-16) กล่าวว่า หน้าที่ของผู้ปกครองที่ดีนั้น นอกจากจะให้การอบรมเลี้ยงดูแล้ว ต้องให้ทั้งความรัก ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทุกๆ ด้าน เพื่อเด็กจะได้เติบโต และสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถจะแก้ปัญหาต่างๆ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งบทบาทของผู้ปกครองมีดังนี้

- 1) ให้การอบรมเลี้ยงดู และปัจจัย 4
- 2) ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) ฝึกอบรมเด็กให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- 4) ถ้ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนบทบาทหน้าที่ในครอบครัวให้แก่เด็ก
- 5) ช่วยแก้ไขปัญหาและอบรมสร้างวินัยอันดีให้แก่เด็ก
- 6) จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทุกๆ ด้าน
- 7) เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
- 8) เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์

9) ปลุกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองจะต้องรู้บทบาทและหน้าที่ของตน ทั้งในฐานะผู้อบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้การศึกษา และส่งเสริมพัฒนาการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในลักษณะต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตน เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3.7 หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

แฮมมอนด์และคนอื่น ๆ (พัชรี สนวนแก้ว. 2536 : 65-66 ; อ้างอิงจาก Hammond ; & others. 1979) ได้เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนควรจัดขึ้น ได้แก่

1) การจัดประชุมหรือการจัดพบผู้ปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2) จัดให้มีการสนทนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการของเด็ก และปัญหาต่างๆ ของเด็กปฐมวัย

3) จัดให้มีการอภิปรายกลุ่มโดยผู้ปกครองและครู อาจให้มีการพบปะเป็นครั้งคราว เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4) จัดให้มีการพบผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเตรียมของเล่นให้กับเด็ก ให้ผู้ปกครองมีความรู้ และมีความสามารถในการทำเครื่องเล่นง่ายๆ ไปเล่นกับเด็กที่บ้านโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

5) จัดให้มีการติดต่อกับผู้ปกครองเป็นการส่วนตัว เช่น การสนทนาทางโทรศัพท์ ครูไปเยี่ยมบ้านเด็ก การติดต่อกันทางจดหมาย ฯลฯ

6) การจดบันทึกภายหลังการพูดคุยหรือการพบปะ ครูควรมีการจดบันทึกเพื่อเป็นข้อมูล

7) การให้คำแนะนำในการสังเกตเด็ก

8) การเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นอาสาสมัครในโรงเรียน

ซัมสัน และยอนเน่ (ชมแข พงษ์เจริญ. 2542 : 43 ; อ้างอิงจาก Sumption ; & Yvonne) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษา คือ การที่ผู้ปกครองหรือประชาชนมีส่วนร่วมในโรงเรียน โดยการสนับสนุนด้านความคิดเห็น การตัดสินใจ สละแรงงานและเวลาให้โรงเรียนในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน การแก้ปัญหา พัฒนา และสนับสนุนด้านการเงิน การประเมินผลการทำงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

1) การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ คือ การมีส่วนร่วมอย่างอิสระ มีส่วนร่วมอย่างไม่มีการเยียบ ประเพณี และข้อตกลงรองรับ การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการโดยปัจเจกบุคคลคือ การเกี่ยวข้องเฉพาะคราว เช่น ในฐานะผู้ชำนาญพิเศษในสาขาอาชีพ

2) การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ คือ การมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมาย ระเบียบประเพณี และข้อตกลงร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ คือปัจเจกบุคคล เช่น การได้รับเลือกเป็นตัวแทน และเกี่ยวข้องโดยตรง การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการโดยกลุ่มบุคคล เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมวิชาชีพ

กฤษยา ตันติผลลาชีวะ (2542 : 34-36) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1) กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยทางโรงเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียน กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการแสดงของนักเรียน กิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

2) กิจกรรมสานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนา การเยี่ยมเยียน เช่น การประชุมปรึกษา เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน พร้อมทั้งกับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาหารือกัน การเยี่ยมบ้าน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนัก อาจเป็นภาคเรียนละ 1 ครั้ง หรือปีละ 1 ครั้งตามความเหมาะสม

3) กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น โทรศัพท์สายด่วน จดหมายข่าว โสมเพจ แผ่นพับข้อมูลโรงเรียน

4) กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียน ทั้งเป็นผู้สอน เป็นผู้ช่วยครู ตลอดถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน

5) กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคมและครอบครัว ได้แก่ ห้องสมุดของเล่น ศูนย์ดูแลเด็ก ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้

6) กิจกรรมการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการตัดสินใจ และวินิจฉัยสั่งการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม คือ การวางนโยบายโรงเรียน การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543 : 34-35) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในเนื้อหาหรือระดับใดก็ตาม ฐานคิดที่สำคัญที่ต้องทำความเข้าใจและถือเป็นหลักการสำคัญในการทำงานร่วมกัน คือ หลักการลด ละ การใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการทำงาน หรือความพยายามสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และหลักการการทำงานที่ถือว่าประสบการณ์ร่วมกันเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

และนำไปสู่การพัฒนาทั้งในด้านความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม และผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็กเป็นสำคัญ หากความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมได้รับการพัฒนามาจากฐานของความเท่าเทียม เสมอภาค และ รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ร่วมกัน ในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย อาจเป็นผลให้เกิด “สภาครู-ผู้ปกครอง” ที่เข้มแข็งได้

สรุปได้ว่า หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนั้นอยู่บนพื้นฐาน ความคิดของการสร้างความสัมพันธ์อันดี กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นอยู่กับทางโรงเรียนจะเลือกให้ เหมาะสมกับสภาพสังคม ครอบครัว เจตคติและความเชื่อของผู้ปกครอง โดยอาจจัดหลายกิจกรรม ประกอบกัน ทั้งนี้ทางโรงเรียนต้องชี้ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมให้ ตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เกล (Gail. 1981 : abstracts) ได้ทำการวิจัยโดยใช้ชื่อโครงการว่า Mother Start ซึ่งมี วัตถุประสงค์ที่จะให้พ่อแม่มีความรู้สึกว่าเป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญต่อการเรียนรู้ของลูก โดยให้ชื่อ โครงการว่า Home Visiting ใช้เวลา 3 ปี โดยให้ครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับทารกและเตรียมอนุบาล 6 คน ออกไปเยี่ยมแม่ 11 คน ซึ่งมีลูกระหว่าง 2-3 ปี กิจกรรมที่ใช้มีลักษณะที่เมื่อคณะกรรมการออกไป เยี่ยมแม่ที่บ้านก็จะพูดคุยกับแม่เกี่ยวกับการเลี้ยงดู และแนะนำให้แม่ใช้ภาษาที่ถูกต้องกับลูก จัด กิจกรรมเตรียมความพร้อมโดยให้แม่มีส่วนร่วมด้วย และให้หนังสือและวัสดุต่างๆ เช่น ดินน้ำมัน กระดาษสี ไว้ให้แม่เล่นกับลูกที่บ้าน นอกจากนี้ เมื่อมีโอกาสจะเชิญแม่มาเยี่ยมที่โรงเรียน เพื่อให้แม่มี โอกาสร่วมทำงานกับลูกในห้องเรียน และให้แม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมที่จัดในโรงเรียน เช่น ช่วยหา เงิน สนับสนุนกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เป็นต้น ผลการศึกษาของเกล สรุปได้ว่า การจัดโปรแกรมให้ ความรู้ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านมีผลเป็นอย่างมากในการช่วยให้พ่อแม่และลูกมีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มากขึ้น และจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

คราวว์ (Crowe. 2000 : abstracts) ได้ศึกษาการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับ ผู้ปกครอง เพื่อเป็นเครื่องมือให้ความช่วยเหลือในการเรียนของเด็กอย่างมีคุณภาพ โดยได้ทดลอง ศึกษาการติดต่อสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับทางโรงเรียน จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า การ ติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสำเร็จ ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย การแสดงออก เพิ่มศักยภาพด้านต่างๆ ของนักเรียน เช่น ด้านสังคม ลดความก้าวร้าว ร่วมมือกับทางโรงเรียน เปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ พัฒนาการเรียนของลูก

สมิท (Smith, 2000 : abstracts) ได้ศึกษาการให้กำลังใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งผลให้เด็กที่มีปัญหาผลการเรียนดีขึ้น จากการศึกษาตรวจสอบสภาพการเรียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนอย่างกว้างๆ ทั่วไป และสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนและที่บ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ใกล้ชิด ส่งผลให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียนมากขึ้น ซึ่งพ่อแม่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนจะมีการตอบสนองกับทางโรงเรียนในระดับสูง ส่วนเด็กปกติจะมีการตอบสนองในระดับปานกลางปกติ

งานวิจัยในประเทศ

กานต์ รัตนพันธ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง มีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง

อโณทัย อุบลสวัสดิ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กวัยก่อนเรียน โดยการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 30 คน ประกอบด้วยกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติ การรับคำแนะนำและการนิเทศเป็นรายบุคคล การประชุมสรุปและการประเมินผล ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แก่บุตรหลานของตนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005 และสูงกว่าผู้ปกครองที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0025 ส่วนด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กก่อนวัยเรียนที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005 และสูงกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0025

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม (2537 : 100) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมชุดส่งเสริมความรู้ มีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่ากลุ่มที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กฤษณี ภูพัฒน์ (2538 : 8) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน กับเด็ก

ปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 60 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลสามเสน เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีวินัยสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรม ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัย ในเขตเมืองเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเป็นกลุ่ม (Focus Group) สัมภาษณ์ผู้ปกครองและครูโรงเรียนอนุบาลของรัฐและเอกชนที่มีนโยบายและการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ภายในห้องเรียน ในเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์และกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้ปกครองและครู โดยครูจำเป็นต้องมีความกล้าและทำทลายในการแสดงบทบาทในฐานะผู้ออกแบบและวางแผนกิจกรรม ผู้ประสานงาน ผู้ดำเนินการ ผู้สังเกตการณ์ที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจในการมีส่วนร่วม ตลอดจนเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกัน และการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็น การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองที่โรงเรียนจัดขึ้นในรูปแบบต่างๆ หรือการที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน มีความหมายและสำคัญมากในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ทางโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วม และดำเนินงานร่วมกัน เพื่อหาทางพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ จำเป็นต้องอาศัยการส่งเสริมทั้งจากที่บ้านและโรงเรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดประชากร และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการทดลอง และวิธีดำเนินการทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 1.1 เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนนิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน จาก 3 ห้องเรียน
- 1.2 ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนนิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 2.1 เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนนิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1.1 สุ่มตัวอย่างนักเรียนมา 1 ห้องเรียนจาก 3 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง
 - 2.1.2 ทดสอบความสามารถทางภาษาก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ เพื่อแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มเก่ง 15 คน และกลุ่มอ่อน 15 คน
- 2.2 ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยตามกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอน ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม จำนวน 24 ชุด ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการสอน และการจัด กิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็ก ปฐมวัย

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสอนแบบ โฮมสคูล และการจัดกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษา

1.4 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ตลอดจนคู่มือการจัดกิจกรรม และแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

1.5 สร้างชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม แล้วปฏิบัติกิจกรรม ร่วมกับเด็ก พร้อมทั้งบันทึกผลการปฏิบัติกิจกรรม และการพูดคุยตอบคำถามของเด็ก โดยใช้ชื่อว่า “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ซึ่งมีทั้งหมด 24 ชุด โดยมีส่วนประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือ

1) เติมความรู้..คู่แนวคิด (ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง)

2) กิจกรรม “เด็กผู้ใหญ่ ร่วมใจทำงาน”

3) บอกหน่อยซิ ลูกคิดอะไร

4) เพลงเพลินใจ หรือ คำคล้องจอง

1.6 นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความเหมาะสมของ เนื้อหาและกิจกรรม เพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังนี้

1) ดร. วรนาท รักสกุลไทย โรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล)

2) อาจารย์ศิริประภา พงศ์ไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3) อาจารย์กนิษฐา ชูพันธ์ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย

1.7 ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของกิจกรรม แล้วปรับกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับตัวแปรตามมากขึ้น และปรับปรุงกิจกรรมตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มากขึ้น โดยให้มีความต่อเนื่อง เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เน้นให้เด็กมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนรู้ และปรับคำถามเพื่อให้เด็กคิด และเน้นให้ใช้ภาษาทั้งด้านการฟังและการพูดมากขึ้นด้วย

1.8 ปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

1.9 นำชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ที่ผ่านการตรวจคุณภาพ ขึ้นต้นแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปกครองและเด็กอนุบาล 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ชุดละ 3 คน

แล้วนำผลการปฏิบัติกิจกรรม และความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการทำกิจกรรม มาศึกษาแล้วปรับปรุงเนื้อหาและรายละเอียดของกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. แบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย
ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย
โดยเฉพาะด้านการฟังและการพูด

2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินพัฒนาการและความพร้อมทางการ
เรียนของเด็กปฐมวัย

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด จำนวน 35
ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ประกอบด้วย

1.1 การจำแนกเสียง จำนวน 7 ข้อ

1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 7 ข้อ

1.3 การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ประกอบด้วย

2.1 การบอกชื่อสิ่งของ จำนวน 7 ข้อ

2.2 การเล่าเรื่อง จำนวน 7 ข้อ

2.4 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
โดยประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) ผศ.ดารณี ศักดิ์ศิริผล ภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มศว.

2) อาจารย์มาณวิกา ผลพิรุฬห์ โรงเรียนอนุบาลสามเสน

3) อาจารย์อริภัทร สายนาค กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กทม.

2.5 ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ปรับปรุงภาพของแบบทดสอบให้มีความชัดเจน เป็นไปใน
แนวทางเดียวกัน และปรับคำถามให้ครอบคลุมการใช้ภาษาได้มากขึ้น ปรับคำสั่งให้มีระดับความยาก
ง่ายเท่ากันทุกข้อ และการปฏิบัติไม่ซ้ำซ้อนกัน ด้านการจำแนกเสียง ให้เน้นที่ความแตกต่างของเสียง
พยัญชนะต้นหรือเสียงวรรณยุกต์ที่คล้ายกัน และด้านการเล่าเรื่อง ให้ปรับเป็นภาพที่เด็กเคยมี
ประสบการณ์ และสร้างความสนใจให้เด็กอยากพูด

2.6 ปรับแก้แบบทดสอบบางส่วนให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ

2.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจคุณภาพขั้นต้นแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาล 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน แล้วนำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ คือ ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0 แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย และหาค่าอำนาจจำแนก คัดข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย .40 ถึง .70 และมีค่าอำนาจจำแนก .25 ถึง .60 จำนวน 25 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย

1.1 การจำแนกเสียง จำนวน 5 ข้อ

1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 5 ข้อ

1.3 การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความสามารถทางภาษาด้านการพูด จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย

2.3 การบอกชื่อสิ่งของ จำนวน 5 ข้อ

2.4 การเล่าเรื่อง จำนวน 5 ข้อ

2.8 หาคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR.-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

2.9 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ตามแบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้การวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียว แล้ววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group Pretest – Posttest Design) มีลักษณะดังตารางต่อไปนี้ (ลิ้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. 2538 : 249)

กลุ่มทดลอง	T ₁	X	T ₂
------------	----------------	---	----------------

เมื่อ T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

- T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด
- X แทน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก”

การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกห้องเรียนอนุบาล 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จาก 3 ห้องเรียน
2. ประชุมผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจและให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย แนะนำวิธีการใช้เอกสารการจัดกิจกรรม และกำหนดข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกัน
3. เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองมาเรียงลำดับ เพื่อแยกเด็กกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง 15 คน และกลุ่มอ่อน 15 คน
5. ดำเนินการทดลอง โดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และให้แทนการบ้านสัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ ศุกร์ เพื่อให้ผู้ปกครองศึกษาและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ในช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม 2548
6. ผู้วิจัยบันทึกระยะเวลาในการส่งคืนชุดกิจกรรม และคุณภาพของการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองที่ทำกิจกรรมแต่ละชุด ตลอดระยะเวลาการทดลอง
7. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด กับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน
8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ได้จากการทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ และหาคุณภาพด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.1 การคำนวณหาค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 210)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

1.2 การคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 211)

$$D = \frac{R_U - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	D	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R _U	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
	R _L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

1.3 การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR.-20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197-198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่งๆ นั่นคือสัดส่วนของคนทำถูกกับคนทั้งหมด
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่งๆ นั่นคือ 1-p
	S _t ²	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ทำการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การคำนวณหาค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2.2 การคำนวณหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

3. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ทำการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังทำการทดลอง
โดยคำนวณจากสูตร t-test แบบ Dependent Sample (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 193)

$$t = \frac{\frac{\sum D}{n}}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่

3.2 เปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาศักยภาพทางภาษาระหว่างกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน โดยคำนวณจากสูตร t-test แบบ Independent Sample (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 173)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{n_1 - 1 S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของเด็กกลุ่มเก่ง (\bar{D}_1)
	\bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของเด็กกลุ่มอ่อน (\bar{D}_2)
	n_1	แทน	จำนวนเด็กกลุ่มเก่ง
	n_2	แทน	จำนวนเด็กกลุ่มอ่อน
	S_1	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของเด็กกลุ่มเก่ง
	S_2	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของเด็กกลุ่มอ่อน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
k	แทน	จำนวนข้อสอบ
X	แทน	คะแนนที่ได้จากการทดสอบความสามารถทางภาษา
X	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่าง
df	แทน	ค่าชั้นความเป็นอิสระ
t	แทน	ค่าวิกฤติที่ใช้ในการแจกแจงแบบ t
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย
2. การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
4. การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยกลุ่มอ่อน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
5. การเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ปรากฏผลดังนี้

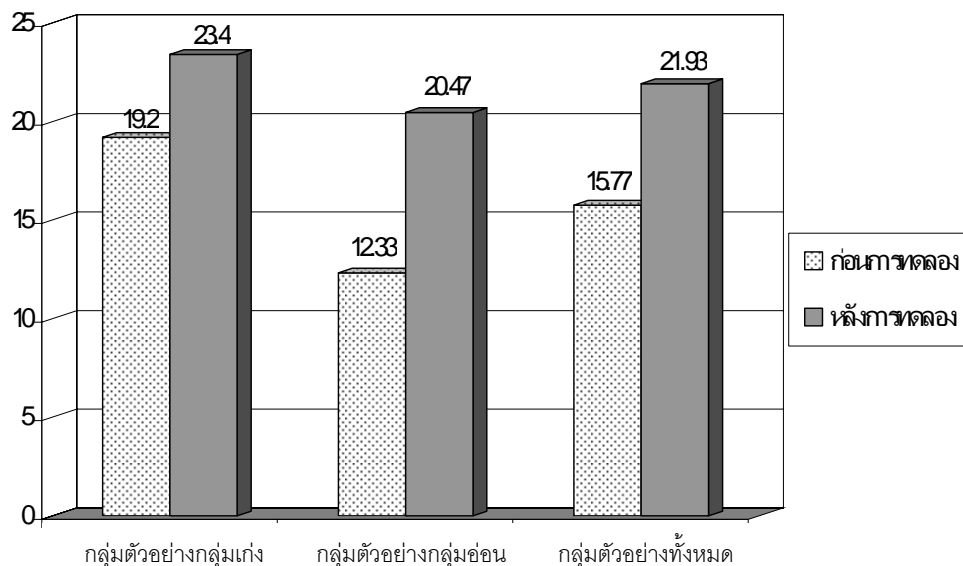
ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		X	SD	X	SD
กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเก่ง	15	19.20	2.76	23.40	1.40
กลุ่มตัวอย่างกลุ่มอ่อน	15	12.33	1.99	20.47	2.61
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	30	15.77	4.22	21.93	2.54

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสูงขึ้น 6.17 คะแนน ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเก่งสูงขึ้น 4.20 คะแนน และค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอ่อนสูงขึ้น 8.14 คะแนน

แผนภูมิแสดงคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

คะแนนเฉลี่ย

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

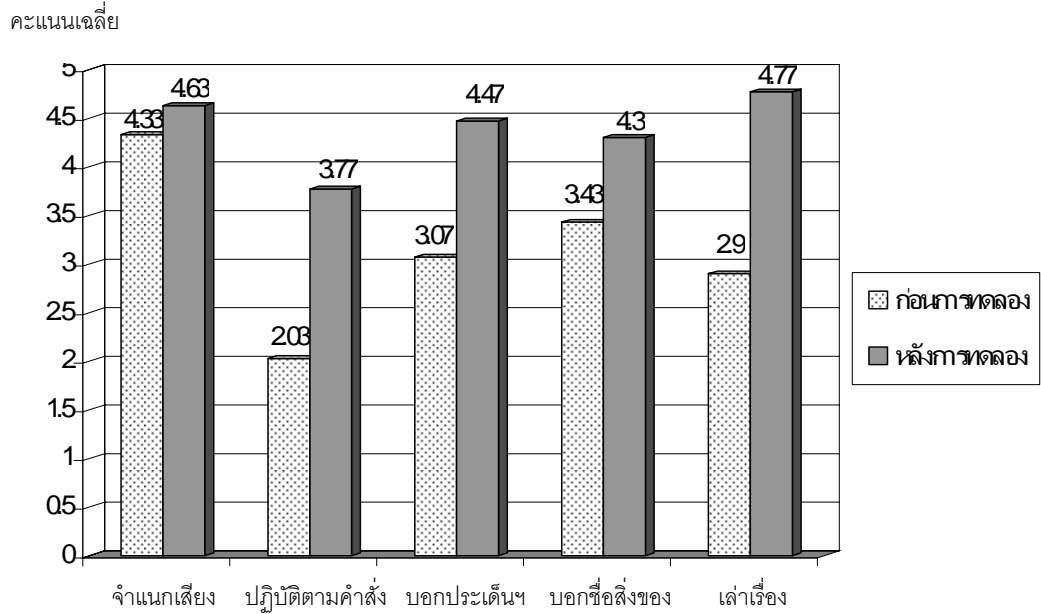
ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ความสามารถทางภาษา	k	ก่อน		หลัง		D	t	p
		X	SD	X	SD			
ด้านการฟัง	15	9.43	2.57	12.86	1.93	3.43	10.48**	.000
- การจำแนกเสียง	5	4.33	.84	4.63	.49	.30	2.76**	.010
- การปฏิบัติตามคำสั่ง	5	2.03	1.33	3.77	1.10	1.73	9.69**	.000
- การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง	5	3.07	1.20	4.47	.77	1.40	6.14**	.000
ด้านการพูด	10	6.33	1.94	9.07	.98	2.73	8.07**	.000
- การบอกชื่อสิ่งของ	5	3.43	1.01	4.30	.79	.87	5.28**	.000
- การเล่าเรื่อง	5	2.90	1.47	4.77	.43	1.87	6.91**	.000
รวมความสามารถทางภาษา	25	15.77	4.22	21.93	2.55	6.17	10.95**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ปรากฏว่า ความสามารถทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยรวมสูงขึ้น 6.17 คะแนน และเมื่อแยกวิเคราะห์รายด้าน ปรากฏว่าความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูด ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถด้านการจำแนกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง การบอกชื่อสิ่งของ และการเล่าเรื่อง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

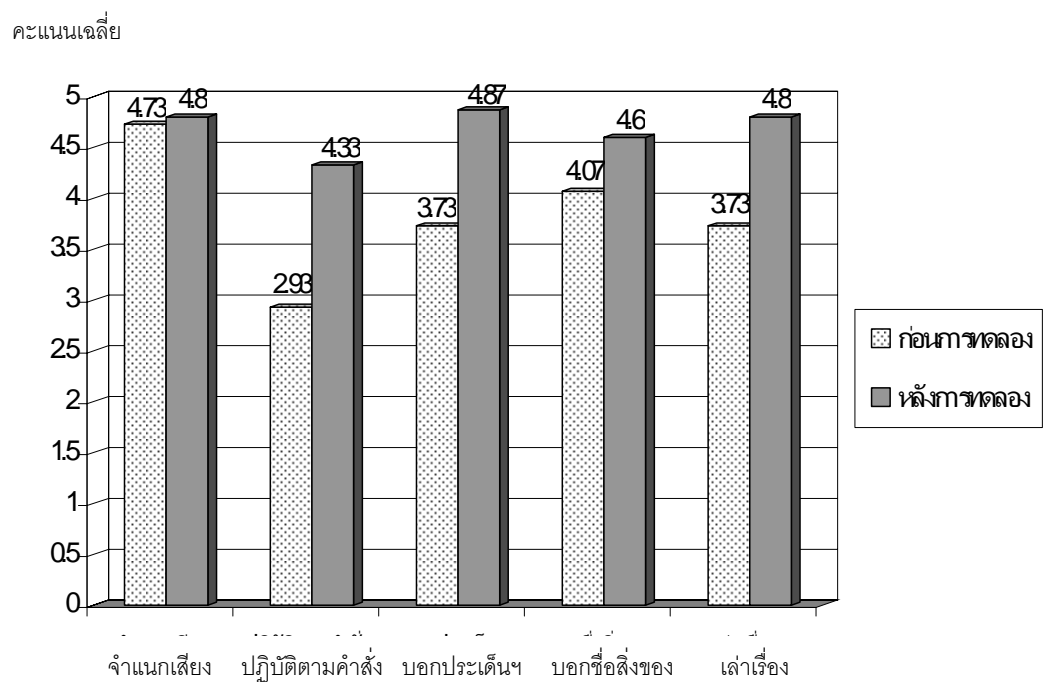
ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ความสามารถทางภาษา	k	ก่อน		หลัง		D	t	p
		X	SD	X	SD			
ด้านการฟัง	15	11.40	1.80	14.00	1.00	2.60	7.45**	.000
- การจําแนกเสียง	5	4.73	.59	4.80	.41	.07	.56	.582
- การปฏิบัติตามคําสั่ง	5	2.93	1.03	4.33	.72	1.40	5.96**	.000
- การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง	5	3.73	1.22	4.87	.35	1.13	3.37**	.005
ด้านการพูด	10	7.80	1.32	9.40	.74	1.60	5.53**	.000
- การบอกชื่อสิ่งของ	5	4.07	.70	4.60	.51	.53	2.78**	.015
- การเล่าเรื่อง	5	3.73	.88	4.80	.41	1.07	5.17**	.000
รวมความสามารถทางภาษา	25	19.20	2.76	23.40	1.40	4.20	7.83**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กกลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งโดยรวมสูงขึ้น 4.20 คะแนน และเมื่อแยกวิเคราะห์รายด้าน ปรากฏว่า ความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูด ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถด้านการจำแนกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง การบอกชื่อสิ่งของ และการเล่าเรื่อง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเก่ง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอ่อน ก่อน และหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

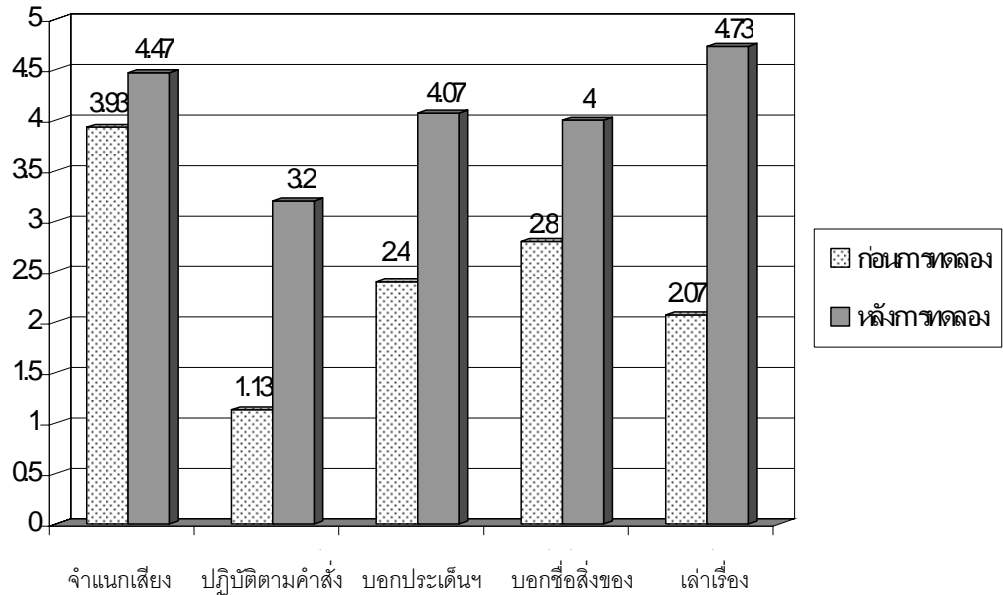
ความสามารถทางภาษา	k	ก่อน		หลัง		D	t	p
		X	SD	X	SD			
ด้านการฟัง	15	7.47	1.46	11.73	1.98	4.27	9.03**	.000
- การจำแนกเสียง	5	3.93	.88	4.47	.52	.53	3.22**	.006
- การปฏิบัติตามคำสั่ง	5	1.13	.92	3.20	1.15	2.07	8.33**	.000
- การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง	5	2.40	.74	4.07	.88	1.67	5.49**	.000
ด้านการพูด	10	4.87	1.19	8.73	1.10	3.87	8.47**	.000
- การบอกชื่อสิ่งของ	5	2.80	.86	4.00	.93	1.20	4.94**	.000
- การเล่าเรื่อง	5	2.07	1.49	4.73	.46	2.67	6.50**	.000
รวม	25	12.33	1.99	20.47	2.61	8.13	11.80**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กกลุ่มอ่อน ก่อนและ หลังการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองมีคะแนนความสามารถทางภาษาโดยรวมสูงขึ้น 8.13 คะแนน และเมื่อแยก วิเคราะห์รายด้าน ปรากฏว่า ความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูดก่อนและหลังการ ทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถด้านการจำแนกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง การบอกชื่อสิ่งของ และการเล่าเรื่อง หลัง การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอ่อน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

คะแนนเฉลี่ย

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอ่อน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

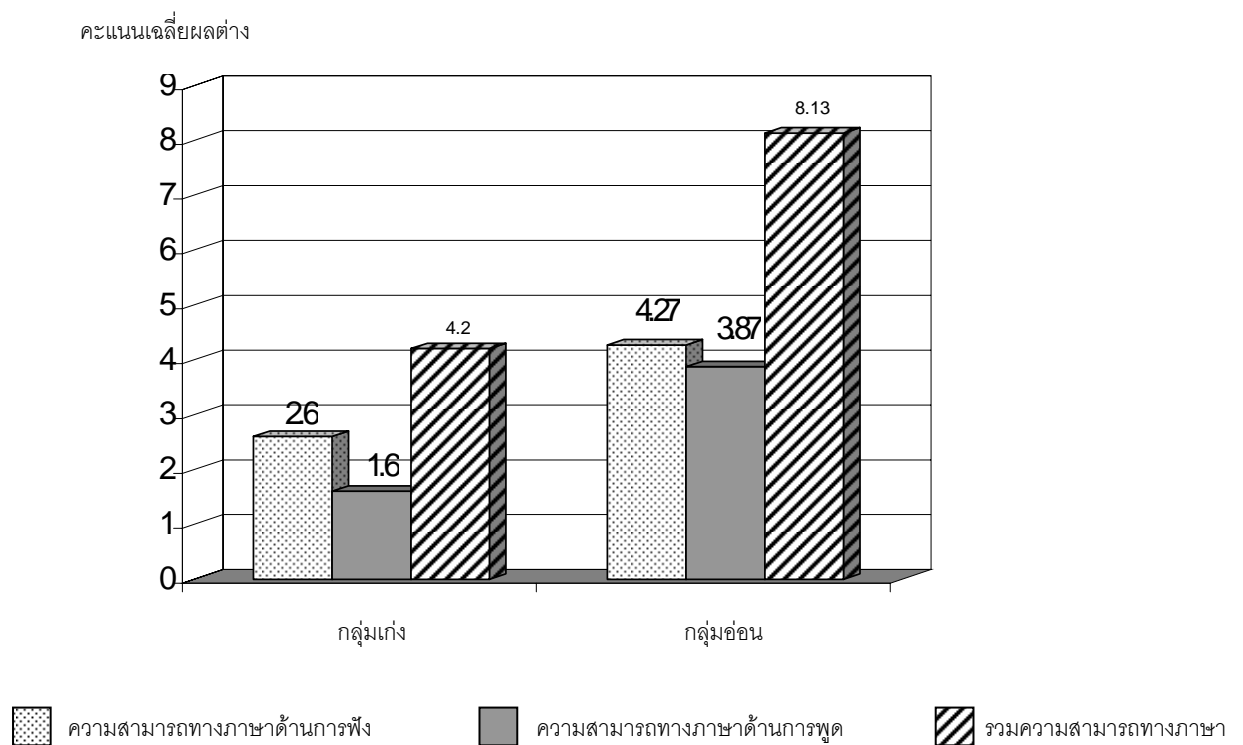
ความสามารถทางภาษา	กลุ่มเก่ง		กลุ่มอ่อน		t	P
	D	S _D	D	S _D		
ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง	2.60	1.35	4.27	1.83	-2.84**	.008
ความสามารถทางภาษาด้านการพูด	1.60	1.12	3.87	1.77	-4.19**	.000
รวมความสามารถทางภาษา	4.20	2.08	8.13	2.67	-4.50**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า การพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน ทั้งด้านการฟัง การพูด และโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ทั้งนี้ ความสามารถทางภาษาโดยรวมของเด็กกลุ่มอ่อน (D = 8.13) พัฒนาขึ้นมากกว่าเด็กกลุ่มเก่ง (D = 4.20) และเมื่อวิเคราะห์รายด้านปรากฏว่า ด้านการฟัง เด็กกลุ่มอ่อน (D = 4.27) พัฒนาขึ้นมากกว่าเด็กกลุ่มเก่ง (D = 4.27) และด้านการพูด เด็กกลุ่มอ่อน (D = 3.87) พัฒนาขึ้นมากกว่าเด็กกลุ่มเก่ง (D = 1.60) เช่นกัน

แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

ภาพประกอบ 7 แผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยต่อไป

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมีความสามารถทางภาษาสูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน มีความสามารถทางภาษาสูงขึ้นแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
 - 1.1 เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน ดังนี้
 - 1) สุ่มตัวอย่างนักเรียนมา 1 ห้องเรียนจาก 3 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง
 - 2) ทดสอบความสามารถทางภาษาก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ เพื่อแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มเก่ง 15 คน และกลุ่มอ่อน 15 คน
 - 1.2 ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยตามกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” จำนวน 24 ชุด ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม

2.2 แบบทดสอบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .89

3. วิธีดำเนินการทดลอง

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้การวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียว แล้ววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group Pretest – Posttest Design)

3.2 เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับจากสูงไปต่ำเพื่อแยกเด็กกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง 15 คน และกลุ่มอ่อน 15 คน

3.3 ประชุมผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจและให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย แนะนำวิธีการใช้ชุดกิจกรรม และกำหนดข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกัน

3.4 ดำเนินการทดลอง โดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และให้แผนการบ้านสัปดาห์ละ 3 วัน คือวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เพื่อให้ผู้ปกครองศึกษาและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ในช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม 2548

3.5 ผู้วิจัยบันทึกระยะเวลาในการส่งคืนชุดกิจกรรม และคุณภาพของการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองที่ทำกิจกรรมแต่ละชุด ตลอดระยะเวลาการทดลอง

3.6 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง เก็บข้อมูลหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางภาษา (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Sample และเปรียบเทียบความแตกต่างของการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน โดยใช้สูตร t-test แบบ Independent Sample

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” มีความสามารถทางภาษาโดยภาพรวมและจำแนกรายด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน มีการพัฒนาความสามารถทางภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด และโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถทางภาษาของเด็กกลุ่มอ่อนพัฒนาขึ้นสูงกว่าเด็กกลุ่มเก่ง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ที่มีต่อความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงให้เห็นว่า ความรู้และกิจกรรมจากชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ รัตนพันธ์ (2532 : 67 – 69) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง มีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง ทั้งนี้ชุดกิจกรรมจะประกอบด้วยส่วน “เติมความรู้คู่แนวคิด” ซึ่งเป็นการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมความสามารถทางภาษา อันจะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กมากขึ้น รวมทั้งเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้ เพราะโรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือคุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิด

เกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2546 : 21) ทั้งนี้ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็กในวัยประถมวัย โดยเฉพาะพัฒนาการทางภาษา เพราะผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด เด็กมักจะพูดคุยกับผู้ปกครองได้ทุกเรื่อง ผู้ปกครองจึงเป็นผู้ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ดังที่ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 17-18) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กนั้น ย่อมเป็นผลเนื่องมาจาก โอกาสที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น สอดคล้องกับไวทอสกี (Vygotsky) ที่กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทางภาษาหรือพัฒนาสติปัญญาขึ้น เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และทำงานร่วมกับเพื่อน และคนอื่นๆ กล่าวคือ เด็กจะเรียนรู้ที่ละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนสามารถคิดเกิดการเรียนรู้ภายในตนเองได้ (อารี สันทนต์. 2535 : 20) นอกจากนี้ พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเป็นไปด้วยดี เมื่อเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาด้วยอย่างสม่ำเสมอ ได้เล่นกับเสียงชนิดต่างๆ มีโอกาสได้ยิน ได้ฟังเสียงต่างๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งมีโอกาสได้ใช้ภาษาตามวัยของตน เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ได้ฝึกใช้อวัยวะการออกเสียง และทดลองเปล่งเสียงต่างๆ ตามที่ได้ยินมา ได้รับการตอบสนองในทางบวกเมื่อแสดงความสนใจที่จะใช้ภาษา ได้รับการฝึกฝนให้ใช้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสม (เยาวพา เดชะคุปต์. 2540 : 22) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการขึ้นตามลำดับ

นอกจากนี้ ชุดกิจกรรมได้พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการที่ผู้ปกครองมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน ทำให้เด็กมีประสบการณ์ตรง ได้ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน คิด และลงมือปฏิบัติ ในเรื่องที่เด็กสนใจ เป็นเรื่องใกล้ตัว และตรงกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” ประกอบด้วยสถานการณ์และกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางภาษาที่มีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุขสนุกสนาน เกิดประสบการณ์ทางภาษาที่สอดคล้องกับหลักการสอนภาษาธรรมชาติแบบองค์รวม ในส่วนของการจัดประสบการณ์สร้างความคุ้นเคย ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กคุ้นเคยกับการเรียนรู้ภาษาที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ประสบการณ์ที่จัดได้แก่ การสนทนา การตอบโต้ การตอบคำถาม การได้เห็นตัวหนังสือ การออกเสียงคำ ฝึกฟังเสียงดนตรีและเพลง การเล่นเกมทางภาษา ฝึกการฟังอย่างเข้าใจ เช่น การเล่านิทานต่อ สนทนาหลังการเล่านิทาน หรือเล่าเรื่องตามด้วยการทบทวน การวาดภาพหรือเขียนเป็นตัวหนังสือ (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2545ก : 120) ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองได้ศึกษาชุดกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจวิธีการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้มากขึ้น เมื่อเด็กกับผู้ปกครองปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ได้ร่วมกันคิด พูดคุยปรึกษาหารือกัน ทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถทางภาษาจากการมี

ปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ฉะนั้น การที่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็ก และมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับเด็กอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการที่เด็กได้รับคำชมเชยและกำลังใจจากความสำเร็จในการทำกิจกรรม จึงส่งผลให้ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยพัฒนาขึ้นได้ เพราะการสนทนาพูดคุยของผู้ปกครองกับเด็กในการทำกิจกรรมที่บ้าน จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับทางโรงเรียนมากขึ้น (ฉันทนา ภาคบังกช. 2537 : 11) ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรมสามารถพัฒนาความสามารถทางภาษา (กานต์ รัตนพันธุ์. 2532 : 67-69) พัฒนาการทางสติปัญญา (พงเล็ก วรกุล ; และทัศนีย์ ประธาน. 2547 : บทคัดย่อ) ความคิดสร้างสรรค์ (นิตินันท์ วิชิตชลชัย. 2535 : 67) ความสามารถในการจำแนกประเภท (เสาวคนธ์ สาขาเยี่ยม. 2537 : 61) ความสามารถในการสังเกต (ชูลีพร พิศุทธิ์ศุภฤทธิ. 2537 : 61) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก (รัชณี รัตนา. 2534 : 55) พฤติกรรมการช่วยเหลือ (ศิรินารถ วัฒนกุล. 2537 : 42) การมีวินัยในตนเอง (กฤษณี ภูพัฒน์. 2538 : 40) การรู้หนังสือขั้นต้น (ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. 2539 : บทคัดย่อ) รวมทั้งการให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้ (วรารัตน์ นิยมไทย. 2547 : บทคัดย่อ) ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการมีส่วนร่วมในรูปแบบใดก็ตาม ให้ประโยชน์แก่ทั้งครู เด็ก โรงเรียน และผู้ปกครอง ทำให้การจัดการศึกษามีคุณค่า และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ปกครองเป็นทั้งทรัพยากรบุคคล ผู้สร้างสรรค์บรรยากาศชั้นเรียนที่ดี และที่สำคัญทำให้การจัดการหลักสูตรการศึกษามีคุณค่าต่อเด็ก และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 36)

จากการวิเคราะห์ความสามารถทางภาษาจำแนกรายด้าน พบว่า ความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูด สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยความสามารถทางภาษาด้านการฟัง มีผลต่างเฉลี่ย 3.43 คะแนน ซึ่งสูงกว่าด้านการพูดที่มีผลต่างเฉลี่ย 2.73 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนอง สุทธาอามาตย์ (2545 : 52) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร พบว่าความสามารถทางด้านการฟังมีแนวโน้มสูงกว่าทางด้านการพูด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กในวัย 4-5 ปี มีความเข้าใจภาษาผู้ใหญ่ เรียนศัพท์ใหม่ได้เร็ว เข้าใจคำถาม มีเหตุผล มีความสามารถในการฟังได้มากขึ้น นานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง ฟังสองต่อสองได้ และปฏิบัติตามคำสั่งได้ ซึ่งชุดกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้ เป็นสื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจพัฒนาการของเด็กมากขึ้น หลังการปฏิบัติกิจกรรมจะมีคำถามที่สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ มีการสอดแทรกคำคล้องจองหรือเพลงให้เด็กได้ฝึกการฟังมากขึ้น มีการฝึกให้จำแนกเสียงต่างๆ การฝึกฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง และการบอก

ประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง โดยเฉพาะการเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นประจำ สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้อย่างดียิ่ง การที่ผู้ปกครองให้ความสนใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสม จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถทางด้านการฟังขึ้นได้ ซึ่งการฟังเป็นพื้นฐานของความสามารถทางภาษาด้านอื่นๆ เป็นทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด เด็กเรียนรู้การฟังมาตั้งแต่เกิด การฟังของเด็กเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทางหู เมื่อเด็กฟังแล้วสามารถรับรู้ สังเกต จำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กได้ อีกทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ (สนอง สุทธอาามาตย์. 2545 : 50) ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมให้มีความพร้อมทางด้านการฟัง เด็กก็จะสามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการพูด การอ่าน และการเขียนในระดับที่สูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับบันลือ พฤกษะวัน (2522 : 39) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะทางด้านการฟังจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านอื่นๆ ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขณะที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง จะมีการพูดคุยสื่อสารกันตลอดเวลา เด็กจะได้เรียนรู้คำศัพท์ การสร้างประโยค และมารยาทการพูดจากผู้ปกครอง รวมทั้งได้ฝึกทักษะการพูดของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้คอยชี้แนะ แนะนำช่วยเหลือ และสะท้อนความคิดกลับให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากขึ้น ดังที่ Ruth (1985 : 50-52) กล่าวว่า การทำงานร่วมกันจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน เด็กสามารถพัฒนาภาษาอย่างมีความหมายและเป็นธรรมชาติ ซึ่งรวมถึงการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองด้วย เพราะความสามารถในการเรียนรู้ด้านการพูดของเด็กเป็นผลมาจากที่เด็กได้มีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ พูดคุย สนทนาร่วมกับผู้อื่นเสมอ การพูดบ่อยๆ จะช่วยให้เด็กได้ฝึกออกเสียงต่างๆ และฝึกการนำคำมาเรียงเป็นประโยคอีกด้วย (จาตี ทองสวัสดิ์. ม.ป.พ. : 7-10) ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กและผู้ปกครองได้ทำร่วมกัน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรอบรู้ สร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว เด็กมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนรู้ รู้จักการตั้งใจฟังสิ่งที่ผู้ปกครองอธิบาย เล่าเรื่องราว เด็กมีความมั่นใจในการพูด ตอบคำถาม และถ่ายทอดความคิดของตนมากขึ้น ดังนั้นผลจากการทำกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” จึงทำให้เด็กมีความสามารถทางภาษาด้านการพูดสูงขึ้นได้

นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการเล่าเรื่องสูงขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกประเด็นของเรื่องราวที่ได้ฟัง การบอกชื่อสิ่งของ และการจำแนกเสียง ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัย 4-5 ปี เป็นช่วงที่กำลังพัฒนาความสามารถด้านการเล่าเรื่องโดยใช้คำศัพท์และการเรียบเรียงประโยค โดยผ่านกระบวนการคิดให้มากขึ้น ซึ่งคำที่เด็กปฐมวัยทั้งควรและจะต้องรู้นั้น จะต้องได้มาจากคำที่เด็กเคยใช้ และคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นคำที่เด็ก

เข้าใจได้ดี และจำเป็นต่อการพัฒนาพื้นฐานประสบการณ์ทางภาษาของเด็กวัยนี้เป็นอย่างยิ่ง (บันลือ พุกษะวัน. 2543 : 14-15) อีกทั้งกิจกรรมที่เด็กและผู้ปกครองได้ทำร่วมกัน มีทั้งการสนทนาซักถาม การแสดงบทบาทสมมุติ การสร้างผลงานศิลปะและพูดคุยเกี่ยวกับผลงาน รวมถึงการเล่าเรื่องราวหรือ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ รูปแบบประโยค ได้พัฒนาความสามารถในการ ฟัง การคิด และการสื่อสารความคิดด้วยการพูดและการปฏิบัติ ทั้งนี้ก่อนการทดลอง วิธีการเล่าเรื่องของเด็กเป็นการพูดคำศัพท์ชื่อสิ่งที่ได้รู้จักและเห็นในภาพ โดยมีได้เรียบเรียงคำพูดเป็นประโยคที่มีความ ต่อเนื่องและสอดคล้องกับเรื่องราวในภาพ ซึ่งแตกต่างกับการเล่าเรื่องหลังการทดลอง ที่เด็กสามารถใช้ คำศัพท์ได้มากขึ้น และสามารถเรียบเรียงคำพูดเป็นประโยคได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเรื่องราวใน ภาพมากขึ้น จึงทำให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการเล่าเรื่องหลังการทดลองสูงขึ้นมากที่สุด

2. จากการเปรียบเทียบผลการพัฒนาความสามารถทางภาษาระหว่างเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อน พบว่า เด็กกลุ่มอ่อนมีการพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดสูงขึ้น มากกว่าเด็กกลุ่มเก่ง โดยเด็กกลุ่มอ่อนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 8.13 คะแนน ส่วนเด็กกลุ่มเก่งมีคะแนน เฉลี่ยสูงขึ้น 4.20 คะแนน แสดงให้เห็นว่า เด็กกลุ่มอ่อนมีความสามารถทางภาษาสูงขึ้นอย่างมาก เมื่อได้รับความเอาใจใส่ และได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องเหมาะสมจากผู้ปกครอง โดยเฉพาะความ สามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กกลุ่มอ่อนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นมาก คือ 4.27 คะแนน ส่วนเด็ก กลุ่มเก่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเพียง 2.60 คะแนน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากก่อนการทดลอง เด็กกลุ่มอ่อน ยังไม่ได้รับการส่งเสริมความสามารถทางภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสม แต่เมื่อผู้ปกครองเกิดความ ตระหนักและเห็นความสำคัญของตนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และมีความตั้งใจในการปฏิบัติ กิจกรรมในชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เด็กกลุ่มอ่อน มีโอกาสได้ใช้ภาษาจากการส่งเสริมที่เหมาะสมกับพัฒนาการมากขึ้น ส่งผลให้มีความสามารถทาง ภาษาสูงขึ้น ดังที่โฟรเบล (Froebel) กล่าวไว้ว่า เด็กทุกคนมีความสามารถซ่อนอยู่ภายใน เมื่อได้รับ การเฝ้า การเสริมแรงจากบุคคลใกล้ชิด ด้วยกิจกรรมและวิธีการที่เหมาะสม ก็จะแสดงความสามารถ นั้นออกมา (วาสี ปรุงสิงห์. 2524 : 17) สอดคล้องกับพัฒนา ชัชพงษ์ และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 : 13, 31-32) ที่กล่าวไว้ว่า การสอนภาษาให้แก่เด็กต้องสัมพันธ์กับพัฒนาการทางภาษาตามวัยของ เด็ก การเปิดโอกาสให้เด็กพูดจะพัฒนาภาษาเด็กได้มาก เด็กควรได้พูดคำเก่า และพูดถึงคำใหม่ ศัพท์ใหม่ โดยเสริมตามลำดับความสามารถด้วยการสนทนาหรือเล่นเกมคำ การให้เด็กได้เห็นความ สัมพันธ์ของคำหรือมโนทัศน์ เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยของการพัฒนาสมอง ความสามารถทางภาษา ของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามลำดับ ผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กฟังเด็กพูดด้วยการเล่านิทาน ตั้งคำถาม ฟัง คำตอบ และฝึกให้เด็กเขียนด้วยการวาดภาพ ซึ่งการสอนภาษาสามารถทำได้ทุกที่ รวมถึงกิจกรรมที่ เด็กทำร่วมกับผู้ปกครองตามคำแนะนำในชุดกิจกรรม เด็กจะได้เรียนรู้ภาษาไปพร้อมกับการเรียนรู้ด้าน

อื่นๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ประกอบกับมีผู้ปกครองคอยกระตุ้นให้กำลังใจ และสนองตอบความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ รู้สึกภาคภูมิใจกับการที่มีความอยากรู้ อยากเห็น ซึ่งการเรียนรู้ที่ดีควรได้รับจากประสบการณ์ตรง เด็กจะได้แสดงความคิดเห็นนาการ การรับรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา และภาษาได้เป็นอย่างดี (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2543 : 74) สอดคล้องกับงานวิจัยของ NEA (2003-2004, Website) พบว่า ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมกับเด็กที่บ้าน เป็นตัวช่วยให้เด็กเป็นนักเรียนที่ประสบความสำเร็จมากขึ้น ทั้งการเรียนในและนอกชั้นเรียน ผู้ปกครองเด็กอนุบาลต่างเห็นว่าง่ายและสนุกกับวิธีการทำงานกับโรงเรียนโดยการให้วัสดุที่บ้านในการสร้างทักษะให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546 : 58) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะเด็กกลุ่มอ่อน ให้มีความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน พบว่า เด็กกลุ่มเก่งยังมีคะแนนความสามารถทางภาษาทั้งด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กกลุ่มอ่อน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กกลุ่มเก่งมีพื้นฐานทางภาษาในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอ่อนอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองของเด็กกลุ่มเก่งเท่ากับ 19.20 คะแนน ส่วนเด็กกลุ่มอ่อนมีค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 12.33 คะแนน และหลังการทดลองกลุ่มเก่งมีค่าเฉลี่ย 23.40 คะแนน ส่วนกลุ่มอ่อนมีค่าเฉลี่ย 20.47 คะแนน จะเห็นว่าระยะเวลาการทดลองเพียง 8 สัปดาห์ อาจไม่สามารถทำให้เด็กกลุ่มอ่อนมีความสามารถทางภาษาทัดเทียมกับเด็กกลุ่มเก่งได้ ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจะต้องมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ การที่ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ ให้ความเอาใจใส่ และส่งเสริมพัฒนาการทางภาษามาตั้งแต่แรกเกิด จะทำให้เด็กมีพื้นฐานทางภาษาที่ดี และสามารถพัฒนาสูงขึ้นตามลำดับต่อไปได้

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการศึกษาชุดกิจกรรม และปฏิบัติตามกิจกรรมตามคำแนะนำได้ดี แม้ว่าจะเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นของผู้ปกครอง แต่ก็เต็มใจทำเพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองทุกคนเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก ประกอบกับมีความคาดหวังว่าบุตรหลานของตนจะพัฒนาขึ้น ทั้งนี้ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ครูต้องเป็นผู้นำให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก และเป็นพี่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ในการศึกษาและปฏิบัติกิจกรรม ในช่วงแรกผู้ปกครองบางท่านยังไม่เข้าใจ ก็สามารถสอบถามจากครู ทั้งโดยการพบปะพูดคุยกันโดยตรง และการติดต่อทางโทรศัพท์ ซึ่งเมื่อครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม ผู้ปกครองก็มี

ความเข้าใจมากขึ้น และสามารถทำกิจกรรมได้อย่างดี จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะส่งผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมาก

2. ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กในระดับที่แตกต่างกัน จากการศึกษาคะแนนความสามารถทางภาษาก่อนการทดลอง จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยที่ได้คะแนนในระดับสูง (กลุ่มเก่ง) เป็นเด็กที่ได้รับเอาใจใส่จากผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และเด็กที่ได้คะแนนความสามารถทางภาษาก่อนการทดลองอยู่ในระดับต่ำ (กลุ่มอ่อน) บางคนไม่ได้รับความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง แต่เมื่อผู้ปกครองปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม หันมาเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรม และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมตามคำแนะนำในชุดกิจกรรม ทำให้เด็กได้คะแนนความสามารถทางภาษาหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

3. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับดี ถึงดีมาก และเห็นควรให้มีกิจกรรมลักษณะนี้อย่างสม่ำเสมอ เพราะผู้ปกครองได้ความรู้เพิ่มขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาและพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กในปกครองของตนเอง รวมทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และครู การปฏิบัติกิจกรรมในชุดกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครองและครูได้เห็นพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริง และสามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลได้ แต่การวิจัยครั้งนี้มีเวลาน้อยเพียง 8 สัปดาห์ โดยใช้ชุดกิจกรรม 24 ชุด ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเด็กสัปดาห์ละ 3 ชุด ซึ่งบางครั้งผู้ปกครองไม่มีเวลา ทำให้การศึกษาเอกสาร และการปฏิบัติกิจกรรมไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างเต็มที่ แต่เนื่องด้วยชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จึงส่งผลให้ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างชัดเจนได้

4. จากแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าเพลงหรือคำคล้องจองเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เพราะเด็กมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย แสดงท่าทางที่สัมพันธ์กับเนื้อเพลงหรือคำคล้องจอง ทำให้เด็กเข้าใจเนื้อหาในบทเพลงหรือคำคล้องจองได้ดีขึ้น รู้จักคำศัพท์มากขึ้น ได้พัฒนาทักษะการจำแนกเสียง ทั้งยังเป็นพื้นฐานความเข้าใจภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด รวมถึงด้านการอ่านและการเขียนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการประชุม ปฐมนิเทศ การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง การเชิญผู้ปกครองเป็นวิทยากรพิเศษ และการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งการใช้ชุดกิจกรรมที่ครูสร้างขึ้นแล้วให้เป็นการบ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้

จากชุดกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเด็ก มีการสนทนาและบันทึกอย่างเป็นระบบ เป็นวิธีการหนึ่ง ที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งครูที่สนใจใช้ชุดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กควรตั้งวัตถุประสงค์ให้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุมทุกด้าน

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้ชุดกิจกรรมไม่ควรให้ทุกวัน แต่ควรให้เป็นการบ้าน สัปดาห์ละ 1-2 ครั้งตามความพร้อมของผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีเวลาศึกษาเอกสาร ทำความเข้าใจ และปฏิบัติกิจกรรมได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมมากขึ้น ทั้งนี้ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในระยะยาว โดยใช้แบบบันทึกวันที่ส่งคืนชุดกิจกรรม แบบบันทึกคุณภาพการปฏิบัติกิจกรรม และแบบบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม และประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงควบคู่กันไป

3. ชุดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ ควรสอดคล้องกับสาระความรู้หรือประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้จากทางโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้ทบทวนความรู้ ประสบการณ์ หรือเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และพัฒนามากขึ้นจากการเรียนที่โรงเรียน อีกทั้งยังทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ควรวางแผนเรียงลำดับกิจกรรมจากง่ายหรือใช้เวลาไปสู่งานที่ยากหรือใช้เวลาเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้ชุดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้ชุดกิจกรรมที่มีพื้นฐานแนวความคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อพัฒนาความสามารถหรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอื่นๆ เช่น ด้านคณิตศาสตร์ มิติสัมพันธ์ วิทยาศาสตร์ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

3. ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีพื้นฐานแนวความคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติในรูปแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

4. ควรมีการศึกษาอย่างลุ่มลึกเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่แตกต่างกันว่าส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ชูจันทร์. (2541). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาธรรมชาติโดยใช้ แกนนำในหน่วยการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษฎี ภูพัฒน์. (2538). การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กานต์ รัตนพันธ์. (2532). การศึกษาความสามารถของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้และไม่ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- (2544, ตุลาคม). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(4) : 30-36.
- (2545ก). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ: ไซติสุขการพิมพ์.
- (2545ข, ตุลาคม). "การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับปฐมวัยศึกษา." วารสารการศึกษาปฐมวัย. 6(4) : 35-43.
- (2545ค). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิชั่น เพรสโปรดักส์.
- (2546). รายงานผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบ้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับเด็ก. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกรแฮม, เทอร์รี่ ลินน์ ; และ แคมป์, ลินดา. (2545). วัยชนสร้างสรรค์ : กิจกรรมเสริมทักษะสำหรับเด็ก 2-4 ขวบ. แปลโดย มณีทิพย์ ฉัตรอุทัย. กรุงเทพฯ : แสบี้ แฟมิลี่.
- แก้วคำทิพย์ ไชยสำน, เรียบเรียง. (2537). จิตวิทยาเด็กเชิงปฏิบัติการแนวธรรมชาตินิยม. กรุงเทพฯ: เดลฟี.

- ขจิตพรรณ ทองคำ. (2536). *การเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษา*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต ; และคนอื่นๆ. (2529). *อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก*. กรุงเทพฯ: สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า.
- . (2537). *อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก*. กรุงเทพฯ: สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2537). ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย, ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการศึกษาปฐมวัยหน่วยที่ 8*. นนทบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- . (2538, 8 – 9 พฤษภาคม). *เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาภาษาแบบ Whole Language สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูลีพร พิศุทธิ์สุภฤทธิ. (2537). *การศึกษาความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ชวนคุย ชวนร้อง ชวนเล่น*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2546). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2529). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงพร สุทธิธรรม. (2534). *การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทศนา เขมมณี. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: หน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีโอบาลด์, เดนิส. (2545). *สนุกกับ Homeschool : หลักสูตรและกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยและเด็กประถมต้น*. แปลโดย สิริธนา พัฒนะเมลิ้อง. กรุงเทพฯ : แอสปี้ แฟมิลี่.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2541). *รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ..... ประเด็น บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นฤมล เจียบแหลม. (2545). *การศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล เนียมหอม. (2540). *การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาลกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย : Developing young children*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิตยา ไสงาม. (2543). *การศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กอนุบาล ในจังหวัดศรีสะเกษ*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตินันท์ วิชิตชลชัย. (2535). *ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นใจตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่อน้อง สนับบุญ. (2541). *ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นนิทาน*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บันลือ พุกชะวัน. (2522). *อุปเทศการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา : แนวบูรณาการทางกาสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2543). *แนวพัฒนาการอ่านเร็ว คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- บุษบง ต้นติวงค์. (2535). มิติใหม่การสอนระดับปฐมวัย. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง
นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: คณะ
ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- เบญจจะ คำมะสอน. (2544). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เสริมประสบการณ์การพูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ. ปริญญาานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประมวณ ดิคคินสัน. (2536). เมื่อลูกรักได้ครูดี. กรุงเทพฯ: พับลิคิสิเนสส์ พรินท์.
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2539). การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
หนังสือขั้นต้นของวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปานตา ใช้เทียมวงศ์. (2535). หนูน้อยน่ารัก. ทักษะทางภาษาของเด็ก. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พนิดา ชาตยาภา. (2544). กระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราว
ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ. ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2537). ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการ
และการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงเล็ก วรกุล ; และ ทศนีย์ ประธาน. (2547). รายงานการวิจัย : การพัฒนาชุดเสริมความรู้เพื่อส่งเสริม
พัฒนาการด้านสติปัญญาเด็กปฐมวัยสำหรับผู้ปกครอง. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.
- พัชรี ผลโยธิน. (2537, ตุลาคม). พัฒนาภาษาแบบธรรมชาติในวัยอนุบาล. รักลูก. 1 : 195–196.
----- (2537, พฤศจิกายน). ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างไร. รักลูก. 142: 188–189.
- พัชรี สอนแก้ว. (2536). การแนะแนวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.
- พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. (2539, มกราคม). สร้างลูกรักเป็นนักอ่าน. โฟรเบล 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. 1:
26–28.

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2535). *การเล่นของเด็ก : เอกสารคำสอนวิชา ปว.333*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาวส บุนนาค. (2537, เมษายน – 2538, มีนาคม). ภาษาไทยของเรา. ใน *วารสารสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย*. 26: 1-2.

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์. (2537). *ไขปัญหาการตูนพีเวอร์ : แนวทางการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มยุรี กันทะลือ. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติต่อพัฒนาการด้านการอ่านภาษาไทยของเด็กปฐมวัยที่พูดภาษาถิ่น*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มาณวิกา ผลพิรุฬห์. (2533). *ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รัชณี รัตนานา. (2533). *ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้กล่ามนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ราศี ทองสวัสดิ์. (ม.ป.พ.). *ควรให้เด็กเรียนอ่านเขียนในชั้นอนุบาลหรือไม่*. ถ่ายเอกสาร.

รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.

รุ่งนภา วุฒิ. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายโปรแกรมเส้นตรงและการใช้ปริศนาคำทายทั่วไปที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

วราภรณ์ รักริฉัย. (2533). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.

วรารัตน์ นิยมไทย. (2547). ผลของการให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. (2519). พัฒนาการทางภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรตติง.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2519). จิตวิทยาฝ่ายภาษา. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2543). สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร (ฉบับพ่อแม่). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศิริประภา พงศ์ไทย. (2542). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศรินารถ วัฒนกุล. (2537). การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ร่วมแรง ร่วมใจ สายใยผูกพัน. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สนอง สุทธาอามาตย์. (2545). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมศรี แสงธนู. (2545). ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สิริมงคล สุวรรณผา. (2546). การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานทางด้านภาษาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุภัทรา คงเรือง. (2539). ผลการใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- สุมาลี คุ่มชัยสกุล. (2543). *บทบาทของครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัยในเขตเมืองเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2537). *เอกสารประกอบการสอนชุด สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวทางการเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิชมราไทย-อิสราเอล ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ.
- (2544ก). *ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านศักยภาพของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544ข). *รายงานผลการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544ค). *นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2545-2549*. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544ง). *คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. สำนักงานฯ.
- (2544จ). *รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. (2537). *การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดการสอนส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ให้เวลาสักนิด ใกล้ชิดลูกรัก*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2543, ตุลาคม). *ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 4-7 ปี*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 4(1) : 59-75.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2540). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อโณทัย อุบลสวัสดิ์. (2535). *ผลการจัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กวัยก่อนเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2530). *การศึกษาพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการสื่อความหมายของเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์และในครอบครัวปกติ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- อรุณี หรดาล. (2536). "ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา," ใน *ประมวล 3 ชุดวิชาหลักการและแนวคิดปฐมวัยศึกษา* หน้าที่ 13. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารี รังสินันท์. (2524). *บทบาทของพ่อแม่และครูที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อารี สัตถ์หนวี. (2535). *นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- (2537). *นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการศึกษาปฐมวัยศึกษา* หน้าที่ 4-7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อำพร ศรีทรัพย์. (2540). *ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Blood, J.R.W. (1996). *What's in a name? The role of name writing in children's literacy acquisition*. University of Virginia.
- Brown, S.E.; & Everett, R.S. (1990). *Activities for Teaching using the Whole Language Approach*. Illinois : Charles C thomas Publisher.
- Cress, S.W. (1989). Journal Writing in Kindergarten (writing) in *Dissertation Abstracts Internation*. 51 : 03-A; n.d.
- Crowe, A.H. (2000). *Connecting parents and schools : An ecological Construction of parent Involvement in their children's education*. University of Kentucky.

- Freppon, P.A. & McIntyre, E. (1999). A comparison of young children learning to read in different instructional settings. in *The Journal of Educational Research*. V.92 no.4 (Mar./Apr. 1999) p.206-218. Washington, D.C.
- Gail, G.M. (1981). *Mother Start and Account of an Education*. The Scottish Council Research in Education.
- Goodman, K. (1986). *What's whole in whole language*. New Hampshire: Heinemann.
- Hayakawa, S.I. (1972). *Language in Thought and Action*. New York : Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Morrison, G.S. (1988). *Education and development of infants, toddlers, and preschoolers*. Glenview, Ill.: Scott, Foresman.
- Raines, S.C. & Canady, R.J. (1990). *The Whole Language Kindergarten*. New York : Teachers College , Columbia U.
- Simpson, T. (1988). *Characteristic of Oral Language used by Selected four-year olds in Story Retellings*. (PN.D.), University of Missouri-Columbia.
- Smith, G.L. (2000). *Parent involvement and satisfaction in education of children with Specific Learning disabilities*. University of California, Riverside.
- Steinberg, L. & Meyer, R. (1995). *Childhood*. New York: McGraw-Hill.
- Strickland, D.S. & Morrow, L.M. (1989). *Emerging Literacy : Young Children Learn to read and write*. Save Newark, Del: International Reading Association.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society The development of psychological processes*. Cambridge MA : Haward University Press.
- Woodward, V.A. , Carolyne, B. & Jerome, H. (1977). Children's Initial Encouters with Written Language in *Early Childhood Education*. Indiana University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

- รายชื่อชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก”
- คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก”
เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม
- ตัวอย่างชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก”

รายชื่อชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก”

ชุดที่	ชื่อกิจกรรม	ลักษณะของกิจกรรม
1	ก ไก่ ของหนู	วาดรูปไก่ คิดคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียง ก , หา+นับคำ กไก่ จากเนื้อเพลง
2	ตัว..ต่อ..คำ	เด็กคิดคำที่มีพยัญชนะต้นตรงกับคำที่เด็กสนใจ , วาดภาพประกอบ
3	ชื่อใครเอ่ย ?	ตัดตัวอักษรจากนิตยสารมาติดเป็นชื่อสมาชิกในบ้าน
4	หนูโตแล้วจ๊ะ	ค้นหาภาพตนเองตั้งแต่เล็ก ๆ เรียงลำดับจนโต เล่าเรื่องราว + เขียน
5	ครอบครัวของเรา	ติดภาพญาติพี่น้องลงแผ่นผ้า เขียนชื่อ พูดคุยถึงคนในครอบครัว
6	สร้างบ้านกันเถอะ	พับกระดาษเป็นบ้าน วาดภาพต่อเติม เล่าเรื่องประกอบภาพ
7	จดหมาย...ไปรษณีย์	ทำบัตรอวยพร เนื่องในวันแห่งความรัก เตรียมไปส่งไปรษณีย์
8	ตัดเลย ชับ ชับ ชับ	ตัดภาพสินค้าจากใบโฆษณา เขียนข้อความ บอกลักษณะสิ่งของ
9	โทรศัพท์สื่อสาร	เล่นบทบาทสมมุติ พูดคุยโทรศัพท์ ส่งชื่อสินค้า และจดบันทึกสินค้า
10	ล่าสมบัติ	ซ่อนของเล่นที่ลูกชอบ แล้วบอกใบ้ทิศทางให้ลูกหา / ผลัดกันเล่น
11	ต้นไม้ในบ้าน	สำรวจต้นไม้รอบบ้าน เลิกไปไม้มาติด/สแตนซิล เขียนบรรยาย
12	นิทานอ่านสนุก	อ่านนิทาน “หนูมากับหนูมี” สังเกตคำคล้องจอง แล้วแต่งนิทานต่อ
13	กระต่ายกับเต่า	เล่านิทานปากเปล่า ล้อให้ลูกเรียงลำดับภาพ และเล่าด้วยตนเอง
14	กวีน้อยแต่งกลอน	คิดคำเติมในคำคล้องจอง และวาดภาพประกอบ
15	หุ่นนิ้วอารมณ์ดี	วาดรูปหน้าคนบนนิ้วมือ เล่นละครหุ่นนิ้วกัน
16	อะไรหายไป ?	ผ้าคลุมของที่ใส่ถอดไว้ แอบเอาออกให้ทายว่าอะไรหายไป
17	แมงมุมลาย	ท่องคำคล้องจอง พิมพ์รอยนิ้วมือ ต่อเติมเป็นรูปแมงมุม และแต่งนิทาน
18	เพลงพาเพลิน	ฟังเพลง ปรบมือ เดินรำด้วยกัน คิดท่าทางประกอบ สนทนาสรุป
19	จำใจผลไม้	เลือกคำที่มีเสียงสระเดียวกัน มาเติมในคำคล้องจอง วาดภาพผลไม้
20	หนูจอมซน	ติดภาพหนูสีต่างๆ ในตำแหน่งที่บอก สนทนา และอ่านคำคล้องจอง
21	สีแสนสวย	จับคู่ภาพที่คำคล้องจองกับชื่อสี ระบายสีตามนั้น (เช่น สีส้ม--ร่ม)
22	รูปทรงหรรษา	ตัดกระดาษสีให้เป็นรูป $\circ \Delta \square$ นำมาประกอบเป็นภาพ แต่งเรื่อง
23	เสียงอะไร ?	ปิดตา ฟังเสียงที่พ่อแม่พูด ทายว่าเป็นภาพไหน สนทนาเกี่ยวกับสิ่งนั้น
24	ก๊ากตัวน้อย	ช่วยแม่ทำอาหารตามขั้นตอน บันทึกวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนการทำ

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยให้เด็กนำไปให้ผู้ปกครองได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชุดกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. เอกสารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ใช้ชื่อว่า “ครอบครัวสุขสันต์ ร่วมกันพัฒนาเด็ก” มีทั้งหมด 24 ชุด
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ใช้เวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2548 ใช้ชุดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 ชุด โดยครูจะแจกให้เด็กในวันจันทร์ พุธ ศุกร์
3. ลักษณะของชุดกิจกรรม มีส่วนประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่
 - 3.1 *เติมความรู้..คู่แนวคิด* เป็นส่วนที่ให้ความรู้ผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการเด็กปฐมวัย การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ตลอดจนแนวคิดในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสม
 - 3.2 *กิจกรรม “เด็ก..ผู้ใหญ่ ร่วมใจทำงาน”* เป็นวิธีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็ก เช่น การเล่นเกม การทดลอง การสำรวจ การแต่งนิทาน หรืองานศิลปะต่างๆ เป็นต้น
 - 3.3 *บอกหน่อยซิ ..ลูกคิดอะไร* เป็นส่วนของการพูดคุย ซักถาม และเขียนบันทึกคำตอบหรือผลการปฏิบัติกิจกรรม
 - 3.4 *เพลงเพลินใจ / คำคล้องจอง* เป็นเนื้อเพลงหรือคำคล้องจองที่เด็กได้เรียนในห้องเรียน ให้เด็กได้ฝึกอ่าน ร้องเพลง ทำท่าทางประกอบเพลง สนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลง หรือวาดภาพประกอบเพลง

วิธีการใช้ชุดกิจกรรม

1. ครูเขียนชื่อของเด็กที่หน้าปกชุดกิจกรรมให้เรียบร้อยก่อนแจกให้เด็กนำกลับบ้าน
2. ครูแจกชุดกิจกรรมให้เด็กแทนการบ้านในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ โดยให้ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้ และศึกษาวิธีการปฏิบัติกิจกรรมให้เข้าใจ
3. ผู้ปกครองลงเวลาและวันที่เริ่มปฏิบัติกิจกรรม แล้วให้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน พร้อมทั้งเขียนบันทึกการสนทนา หรือการตอบคำถามท้ายกิจกรรม และเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วให้ลงเวลาและวันที่เสร็จกิจกรรมด้วย
4. การบันทึกโดยผู้ปกครองให้ใช้ปากกา ส่วนผลงานที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง จะใช้ดินสอ ปากกา ดินสอสี (สีไม้) หรือสีเขียน ตามความเหมาะสมของกิจกรรม
5. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ส่งคืนชุดกิจกรรมในวันรุ่งขึ้น หรือ 2 วัน ภายหลังจากได้รับชุดกิจกรรมนั้นไป

6. ถ้าผู้ประกอบการไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติกิจกรรม สามารถขอคำแนะนำจากครูโดยวิธีการพูดคุยกัน ใช้จดหมายสื่อสาร หรือโทรศัพท์ที่หมายเลข ...

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร. วรนาท รักสกุลไทย	โรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล)
2. อาจารย์ศิริประภา พงศ์ไทย	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. อาจารย์กนิษฐา ชูจันทร์	โรงเรียนอนุบาลหนองคาย
4. ผศ. ดารณี ศักดิ์ศิริผล	ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. อาจารย์มาณวิกา ผลพิรุฬห์	โรงเรียนอนุบาลสามเสน
6. อาจารย์อริภัทร สายนาค	กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางฉวีรณัฐ เขยกลิ่นเทศ
วันเดือนปีเกิด	22 กรกฎาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42/8 หมู่ 2 แขวงบางพรม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนฉิมพลี ถนนสวนผัก แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 0-2448-4900
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมหาสวัสดิ์ จ.นนทบุรี
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีวัดระฆัง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) การศึกษาปฐมวัย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ